

МОН инвестира 126 млн. евро в новия проект „Дигитална трансформация на училищното образование“

Началната учителка от СУ „Иван Вазов“ в Поморие и автор на поредицата „Училищни истории“ **Теодора Пападопулова** разказва как може да бъде въведено позитивното образование в час и защо чрез игра се учи по-добре. Тя истински вярва, че добрите примери от класната стая трябва да бъдат споделяни

Гл. ас. д-р Меги Дакова, носител на наградата „Питагор“ 2025 за млад учен в областта на социалните и хуманитарните науки: „Целта на технологичния трансфер е да се събуди интересът на младите хора към научно мислене, към създаване на иновации, патенти, предприемачески умения“

®

АЗ·БУКИ

Четете ни на www.azbuki.bg

НАЦИОНАЛЕН СЕДМИЧНИК ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Вестникът е правопреемник на първото официално издание на Министерството на просвещението – „Училищен преглед“ – 1896 г.

Брой 8 (1753) 26 февруари – 4 март 2026 г. Година XXXV. Под името „Аз-буки“ вестникът излиза от 10 април 1991 г. Цена 1,10 € / 2,15 лв.

Снимка ОУ „Ангел Кънчев“ – Асеновград

Родители и ученици от III клас в ОУ „Ангел Кънчев“ в Асеновград се включват в тематична работилница за мартеници. Малки и големи творят рамо до рамо, впитайки в белия и червения конец здраве, обич и надежда

Реформата на учебните програми ще продължи

Ще направя всичко възможно училищата да не са площадка за изборна агитация, заяви министър Сергей Игнатов

Стела МАРИНОВА

„Работата по реформата на учебните програми ще продължи. По всички предмети са събрани работни групи, които работят по тяхното облекчаване.“ Това заяви министърът на образованието и науката проф. Сергей Игнатов след свиканата от него работна среща с началниците на регионалните управления на образованието. На нея са обсъдени актуалните задачи пред системата, както и необходимостта от запазване на неутралност на образователните институции в рамките на предстоящата предизборна кампания.

„Следващата седмица възобновяваме работата на групите, за да видим не само от

какво можем да се освободим в учебните програми, но и какво сме изхвърлили през годините, за да се стига до проблеми и да се налага да говорим отново по теми като възпитанието, дисциплината“, заяви още министър Сергей Игнатов.

По думите му програмите често са претрупани, а децата са претоварени. Има и случаи, в които материалът, който се поднася, не е съобразен с психологическото и възрастовото развитие на детето.

„Привърженик съм на това децата да имат време да мислят. Не мога да направя реформа за два-три месеца, но ще съдействам този процес да върви в тази посока. Децата трябва да имат време да мислят и да усвоят всичко практически, дори игрово на определена

възраст“, заяви проф. Игнатов.

Друга важна тема, по която екипът на МОН ще работи, е изкуственият интелект.

„Амбицията ни е още от следващата учебна година да имаме учители, които са подготвени за работа с изкуствен интелект, за да може той да се внедрява в училище“, заяви министърът.

Просветното министерство ще лирира процеса по въвеждането на изкуствения интелект.

По думите на проф. Игнатов част от гилдията и от родителите не подкрепят употребата на изкуствения интелект като инструмент, но е по-добре в училищата да се започне да се работи с него.

На стр. 2

Пилотната програма за отворена наука в България набира скорост

Развитието на капацитета на българските академични институции да управляват научни данни и тяхното качество в съответствие със законите изисквания за отворена наука и с европейските добри практики за устойчиво управление на научни данни – включително принципите FAIR (информацията да е лесно намираема, достъпна, съвместима с различни системи и многократно употребима). Това е целта на обучение за учители по управление и качество на научни данни, което се провежда в София.

Събитието е част от Пилотната програма за отворена наука в България и е финансирано от Министерството на образованието и науката. Организирана се в партньорство с Института по математика и информатика – БАН, Центъра за върхови постижения „УНИТЕ“, Националния център по информация и документация и сдружение „НПО Линкс“.

Обучението е насочено към специалисти от научни организации от различни дисциплини и е адаптирано към българския академичен контекст.

Лектори и модератори на обучението са Магдалена Шуфлита-Журавска (Гдански технологичен университет, Полша), доц. Милена Добрева (Университет „Стратклайд“, Шотландия), гл. ас. д-р Ана Лазарова (Софийски университет „Св. Климент Охридски“) и д-р Йордан Илиев („Български портал за отворена наука“).

„Пилотната програма за отворена наука е първата програма от този тип в България“, коментира чл.-кор. Петър Бойваленков, директор на Института по математика и информатика – БАН, при откриването на събитието. Той отбеляза, че Институтът по математика и информатика е сред първите институции у нас, които започват да се занимават с отворена наука, и подчерта, че настоящото обучение значително ще подпомогне развитието на отворена и отговорна наука в България.

Янита Жеркова – директор на Дирекция „Наука“ на МОН, припомни, че първите разговори за въвеждане на принципите на отворената наука започват през 2012 г., а първият национален план за развитие на инициативата е одобрен през 2020 г. Тя акцентира върху важността на управлението на научни данни за подпомагането на изследователите да структурират и съхраняват дългосрочно своите изследвания и да ги разпространяват по-лесно, както и за създаването на мост между науката и обществото.

На стр. 2

Реформата на учебните програми ще продължи

От стр. 1

В противен случай, ако не се вземат мерки, след няколко години може да се окаже, че страната изостава в тази сфера.

Министър Игнатов изрази очаквания да започне и обсъждането на промените в Закона за предучилищното и училищното образование на второ четене в ресорната комисия в Народното събрание. Заседание по тази тема е насрочено за 25 февруари.

„Дано всички да не мислят за политическите си цели, а за бъдещето на нашите деца. За да бъде добър закон, който да работи поне няколко години без всякакви сътресения“, коментира проф. Игнатов.

Той бе категоричен, че е необходимо българското училище да се запази свободно от всякаква политическа агитация.

„Правителството е амбицирано и ще направи всичко възможно изборите да бъдат честни и прозрачни“, каза просветният министър. По думите му ролята на Министерството на образованието и науката е да създаде спокойна обстановка, образователният процес да продължава без всякакви сътресения и в никакъв случай системата да не се политизира.

„Ще направя всичко възможно училищата да не са площадка за изборна агитация. Нашата задача е децата да бъдат спокойни“, увери проф. Сергей Игнатов.

МОН ще работи в сътрудничество с Министерството на вътрешните работи, с което ще обменя информация до изборния ден. Министърът посочи, че гражданите могат да сигнализират за нередности и регионалните управления на образованието в страната.

Проф. Игнатов обсъди с началниците на регионалните управления на образованието и текущи въпроси, свързани с организацията на държавните зрелостни изпити и националните външни оценки.

В срещата участват и заместник-министърът на вътрешните работи Иван Анчев, директорът на Главна дирекция „Национална полиция“ Захари Васков, представители на „Охранителна полиция“ и сектор „Детска престъпност“, заместник-министрите д-р Емилия Лазарова и Наталия Михалеvsка, главният секретар на МОН Любомир Йосифов, началникът на кабинета на министъра Мария Петкова и др.

Пилотната програма за отворена наука в България набира скорост

От стр. 1

Доц. Милена Добрева очерта някои от планираните дейности на Пилотната програма за отворена наука в България, сред които още обучения, създаване на учебни материали по темата и няколко проучвания на настоящите нужди в областта.

„С това събитие се надяваме да създадем общност – задачата, която ни предстои, е огромна, така че общите усилия ще бъдат най-добрият ни шанс“, каза още тя.

Участниците в обучението получиха и новото издание на „Аз-буки“ – „Пътеводител на учения. В орбитата на отворената наука в България“.

Политиките и практиките в сферата на отворената наука и отговорната наука беше тема на национална кръгла маса с международно участие, организирана от Националния център за информация и документация. Фокус беше поставен върху състоянието на отворената наука в България, управлението на научните ресурси и изграждането на национална инфраструктура за FAIR данни. АЗ-БУКИ

Снимка Пресцентър на МОН

Министърът на образованието и науката проф. Сергей Игнатов проведе последователни срещи с Националното представителство на студентските съвети (НПСС), на които бяха обсъдени бъдещето на Националния студентски дом и идеята концепция за управлението му

Как да запазим детството в технологичния свят

На форум в „София Тех парк“ обсъждат кога и как позрастващите да се срещнат с екраните

Снимка „София Тех парк“

Стела МАРИНОВА

„Отвъд екраните: Как да запазим детството в дигиталния свят“ е темата на седмото издание на формата Tech Park Talks, който се проведе в зала „Джон Атанасов“ в „София Тех парк“. Форумът се организира от „София Тех парк“, Out Loud Foundation и Британското посолство в София.

В разговор за това кога и как децата да бъдат въведени в света на технологиите и социалните мрежи, без да бъдат лишавани от детството им, се включиха представители на институции, експерти, родители и професионалисти от областта на образованието, науката, технологиите и иновациите.

Форумът бе открит от Н.Пр. Натаниъл Копси – посланик на Обединеното кралство в България, и Тодор Младенов – изпълнителен директор на „София Тех парк“.

„Темата за достъпа на децата и на младите до смартфоните има важно значение за всяко семейство не само в България, а и в света. Всеки от нас, който е виждал дете със смартфон, знае, че за децата има сериозни проблеми, свързани със смартфоните. Не съм експерт, но съм родител.

Като такъв, за мен е важно да защитим децата и да запазим детството им“, каза посланик Копси.

Той подчерта, че това е началото на дискусиата, а не нейният край. Затова е важно да се чуят и гледните точки на колкото се може повече хора. „Тази тема е от огромно значение и затова нека да работим заедно. Щастлив съм, че България е сред водещите страни в тази кампания“, каза още посланикът на Обединеното кралство в България.

По думите на изпълнителния директор на „София Тех парк“ Тодор Младенов темата е важна за обществото и за бъдещето на децата. „Радвам се, че ще чуем мнението на изявени специалисти и професионалисти и от образователната сфера, но и на технократи“, заяви той по време на откриването.

Гости на форума бяха съоснователите на глобалното движение Smartphone Free Childhood – Джо Райри и Дейзи Грийнуел. Те споделиха данни за Великобритания, които сочат, че средната възраст, на която децата получават първия си телефон, е 9 години. А до 12-годишна възраст с такъв разполагат 90%.

Тяхното движение подкрепя идеята децата да получат първия си смартфон

на 14 години, като имат ясни граници за употребата на приложения, а след 16 години – и достъп до социалните мрежи. Родителите могат да се подпишат и в онлайн платформа, в която отбелязват от кое училище и в кой клас е детето им, и по този начин се изгражда общност на неизползващи телефоните. Така, ако родителите от един и същи клас решат да подкрепят идеята, и децата са по-склонни да я приемат. Презентацията на Джо Райри и Дейзи Грийнуел провокира десетки въпроси от публиката.

В рамките на панела „Науката, обществото и историите зад детството и екраните“ участваха изпълнителният директор на петаскейл суперкомпютър Discoverer Петър Статев, Любов Костова от фондация „Красива наука“, писателката Катя Антонова, инфлуенсърът Изабел Овчарова, педиатърът в Asibadem City Clinic УМБАЛ „Витоша“ д-р Тинтява Мустакова и учителката Галина Калчева. Те представиха своите гледни точки на експерти в областта на образованието и технологиите и дадоха идеи и мнения за ролята на технологиите в съвременния живот, кога и как децата биха могли да навлязат в дигиталния свят, без да загубят своето реално детство.

Надграждат „Дигитална раница“

МОН започва мащабен проект за включване на нови образователни ресурси в едноименната платформа

Надграждане на платформата „Дигитална раница“, въвеждане на изкуствен интелект и нови софтуерни решения за проследяване на образователните резултати, както и подобряване на дигиталните умения на учители, ученици и родители са заложени в новия голям проект „Дигитална трансформация на училищното образование“ на МОН, който започва по Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. и се съфинансира от Европейския социален фонд, съобщава Пресцентърът на МОН.

Мерките и реформите ще имат дългосрочен ефект на национално ниво и ще се осъществяват в 4-годишен период. Финансирането е в размер на 126 018 597,05 евро. Договорът, който дава официално начало на проекта, е сключен от Изпълнителна агенция „Програма за образование“ и МОН, което ще изпълнява дейностите за модернизиране на училищната образователна среда.

Проектът е насочен към стратегическа и устойчива дигитална трансформация на училищното образование в България с фокус върху достъпа, сигурността и бъдещата готовност на учениците и учителите за тази технологична промяна.

Предвижда се цялостно хардуерно и софтуерно надграждане и функционално разширяване на националната платформа „Дигитална раница“, която ще се развие като интелигентна среда за създаване, управление и използване на дигитално образователно съдържание. Ще бъде изграден структуриран каталог от учебни ресурси, упражнения и тестове, съобразени с учебните програми и образователните стандарти, както и инструменти за създаване и адаптиране на съдържание.

Снимка Олег Попов

Платформата ще позволява интеграция на външни доставчици на електронни ресурси при ясно определени критерии за качество и педагогическа стойност.

Ще се внедряват функционалности, базирани на изкуствен интелект, които ще подпомагат адаптирането на заданията спрямо нивото и напредъка на ученика, ще осигуряват автоматизирана обратна връзка и ще подпомагат учителите при планиране на уроци, създаване на материали, анализ на резултатите и оценяване.

Ще бъдат разширени и аналитичните модули на системата, което ще позволи по-ефективно проследяване на напредъка на учениците и ранно идентифициране на обучителни затруднения.

Паралелно с технологичното надграждане се предвижда и мащабна подкрепа за професионалното развитие на педагогическите специалисти. Обученията ще бъдат насочени към работа с платформата, създаване и използване на дигитално съдържание, прилагане на иновативни методи на преподаване

в дигитална среда, както и към теми като изкуствен интелект, киберсигурност, медийна грамотност и дигитално благополучие.

Специален акцент ще бъде поставен върху етичното и отговорно използване на технологиите и защитата на личните данни.

МОН предвижда и информационни и разяснителни кампании, насочени към учители, ученици, родители и училищни ръководства, с цел обществото да бъде информирано и активно ангажирано в процеса на въвеждане на изкуствения интелект в образованието. По този начин дигиталната трансформация ще бъде не просто технологична промяна, а осъзнат и устойчив процес в подкрепа на по-модерно и качествено българско училище.

Както „Аз-буки“ съобщи в края на януари 2026 г., МОН представи за обществено обсъждане визия за въвеждане и използване на изкуствен интелект в училищното образование, която очертава рамка за неговото целенасочено, балансирано и отговорно интегриране в учебния процес. **Аз-Буки**

Кампания на Института за български език – БАН и в. „Аз-буки“

Новогодишната фойерверка

Ивелина СТОЯНОВА*

Появи се новина, че жители на Лондон не са успели да гледат *новогодишната фойерверка*, тъй като близкият парк е бил затворен поради опасения за сигурност. Съобщава се също, че за светлинното шоу са използвани над 12 хиляди фойерверки. Има ли грешки в тези употреби?

Думата *фойерверк* е от немски произход и означава 'пиротехническо средство, съдържащо слаб експлозив, което се взривява във въздуха и гори с различни цветове'. Думата е от мъжки род – *фойерверк* (единствено число), два/няколко *фойерверка* (бройна форма за множествено число), много *фойерверки* (обикновено множествено число). Следователно в цитирания текст има две грешки – неправилна форма за женски род и липса на бройна форма след числителното 12 000. Най-често думата се употребява в множествено число и вероятно това е причината да не се разпознава родът на тази чужда дума.

Има и други подобни думи от чужд произход, които са от мъжки род, но погрешно се приемат за думи от женски род. Такъв пример е думата *бакенбард*: *Имам няколко бели косъма на левия бакенбард* (а не *на лявата бакенбарда).

Думи като *пантоф*, *бонбон* и *комбайн* също може да се срещат в разговорния език като думи от женски род (**пантофа*, **бонбона* и **комбайна*), но книжовна е думата в мъжки род.

*Д-р Ивелина Стоянова е главен асистент в Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към Българската академия на науките.

„Мартеничка с кауза“ в помощ на деца в риск

Снимка Астерия

Северина ДИМИТРОВА

Съдиите и съдебните служители от Окръжния и Районния съд в Кюстендил се включиха за поредна година в благотворителната инициатива на Българския Червен кръст „Мартеничка с кауза“.

Целта на кампанията е да се съберат средства за деца в неравностойно положение, които да бъдат използвани за организиране на занимания и летни лагери, осмислящи свободното им време през ваканцията. Мартениците са изработени с много старание от младежите и бабите доброволци на БЧК – Кюстендил.

В Съдебната палата инициативата бе представена от Ксения (родена в Молдова), Данило (роден в Украйна) и Ангел – ученици в Професионалната гимназия по икономика и мениджмънт в Кюстендил, заедно с д-р Емилия Кацарска – директор на БЧК – Кюстендил. Те бяха посрещнати от съдия Пенка Братанова от Окръжния съд и съдия Чавдар Тодоров от Районния съд.

„Благодарим! Във Ваше лице всяка година срещаме подкрепа, човештина и топлина. Набраните средства ще помогнат за летни лагери за деца в неравностойно положение. През 2025 г. лагерът се проведе в град Бобошево“, сподели д-р Емилия Кацарска.

Кампанията ще продължи в Районния съд – Дупница, а желаещите да се включат, могат да закупят мартеници и да подкрепят добрата кауза.

Варненската търговска гимназия откри модерен STEM център

Розалина ДИМИТРОВА

Варненската търговска гимназия „Г. С. Раковски“ откри нов STEM център, изграден по процедура „Училищна STEM среда“, финансирана чрез Механизма за възстановяване и устойчивост. Новото пространство предлага съвременна образователна среда с фокус върху практическото обучение, иновативните методи на преподаване и развитието на дигитални, предприемачески и комуникационни умения у учениците.

„STEM центърът е резултат от дългогодишна концепция за модернизиране на учебната база и адаптиране на обучението към потребностите на съвременното поколение“, обясни директорът на училището Жечка Георгиева. Проектиран като отворено и гъвкаво пространство, центърът включва различни функционални зони за индивидуална и екипна работа, презентации и практически дейности, както и амфитеатрална зона за лекции и публични събития.

В обновената среда са внедрени високотехнологични решения – интерактивни дисплеи, виртуална реалност,

3D принтери и скенери, дигитални работни станции и мултимедийно оборудване. Част от дейностите са насочени към изграждане на ученически компании, разработване на бизнес проекти, маркетингови концепции и медийно съдържание, които пряко подпомагат професионалната подготовка на гимназистите.

Новата база ще се използва както в учебните занятия, така и за извънкласни форми, клубове по интереси и партньорства с представители на бизнеса, висшите училища и творческите индустрии. Жечка Георгиева подчерта, че инвестицията в образователна инфраструктура е ключова за мотивацията на учениците и качеството на обучението: „Създадохме пространство, което насърчава активното учене, работата в екип и свободата на мисълта – среда, в която младите хора се подготвят за реалния свят и бъдещите си професионални предизвикателства“, заяви директорът на училището. С реализирането на проекта Варненската търговска гимназия „Г. С. Раковски“ затвърждава позицията си на модерна професионална гимназия, която последователно инвестира в иновации и практически ориентирано образование.

Висши училища представят специалностите си в Кюстендил

Северина ДИМИТРОВА

Кандидат-студентите от Кюстендил направиха първата крачка към своята мечтана кариера на традиционния форум „Висше образование в България“, който се проведе в голямата зала на парк-хотел „Кюстендил“.

Инициативата е организирана от Центъра по кариерно ориентиране към Обединения детски комплекс – Кюстендил, с подкрепата на Община Кюстендил и Регионалното управление на образованието – Кюстендил.

Събитието привлече ученици от XI и XII клас от града и региона, готови да направят информиран избор за бъдещето си.

Сред официалните гости бяха инж. Нели Петкова – директор на дирекция „Образование, здравеопазване, жилищна политика и транспорт“ към Община Кюстендил, Любослава Христова-Даскалова – директор на дирекция „Бюро по труда“ в града, Мариела Стоянова – началник на отдел „Посреднически услуги“ в ДБТ – Кюстендил, и Михаела Бошнакова – експерт „Начално образование“ към РУО – Кюстендил.

Форумът беше открит от Пролет Хранова – директор на Обединения детски комплекс – Кюстендил, която заедно с екипа кариерни консултанти Даниела Пейчева и Красимир Милчев приветства младите хора: „Форумът се превърна в традиция за Кюстендил. Всяка година броят на участващите университети расте, а интересът от страна на бъдещите студенти показва, че инициативата е успешна“.

Любослава Христова-Даскалова подчерта, че Бюрото по труда – Кюстендил, подпомага кандидат-студентите с актуална информация за възможностите за обучение и бъдещата професионална реализация.

В рамките на събитието представители на 20 водещи университета проведоха индивидуални срещи с учениците, представяйки условията за прием, специалностите, стипендиите и перспективите за кариера след дипломирането. Атмосферата беше спокойна, професионална и насърчаваща младежите да направят информиран избор за своето образование.

Форумът показва на младите хора, че пътят към успешната кариера започва с правилната информация и личен избор. Срещите с университетите, съветите на експертите и личният контакт с бъдещите преподаватели превърнаха събитието в ценен ориентир за учениците, които вече могат да направят първата уверена крачка към мечтаната професия.

Зрелостници от Кюстендил се срещат с представители на академичните среди

Снимка Авторът

Педагогическите специалисти в залата слушат с интерес лекциите

Новият човек в образованието

Лектори от гражданската инициатива „Мисия 100“ обсъждат с педагози от Софийска област предизвикателствата пред обучението в дигитална среда

Петя НИКОЛОВА

Умението за работа с данни изпреварва способността за запаметяване, а медийната грамотност и познанията върху киберсигурността са предимство. Това търсят вече работодателите у своите бъдещи служители според икономиста и бивш министър на транспорта д-р Кристиан Кръстев.

Допълнително, за да го наемат, компаниите държат да открият у кандидата не само висока дигитална грамотност и използване на дигитални инструменти, но и поне някои от т.нар. „меки“ умения. Например критично мислене и адаптивност, емоционална интелигентност, креативност, работа в екип, самоконтрол и устойчивост. Това важи и за учителите, на които времето налага да се адаптират към изискванията на новите поколения. Най-същественото обаче е симбиозата между преподаватели и ученици. И осъзнаването от страна на учителите, че носят лична отговорност за своите деца.

Лекцията пред педагогически специалисти, новоназначени учители и директори на образователни институции от Софийска област, която Кристиан Кръстев изнесе на форума „Новият човек в образованието“, е озаглавена „Образование с мисия: бъдещето се гради от класната стая“. В нея икономистът акцентира върху необходимостта от притежаването на дигитални умения от страна на учителите. Не само за да отговорят на очакванията на своите ученици, но и защото дигитализацията е сред мерките за преход от догонваща към развита държава.

Всъщност това е и основна цел пред гражданската инициатива „Мисия 100“, която съвместно с РУО – София-област, провежда на 17 февруари образователния форум. Д-р Кръстев заедно с дългогодишния преподавател и декан на факултет „Управление и администрация“ в УНСС проф. д-р Надя Миронова са от вдъхновителите на „Мисия 100“.

По време на форума проф. Миронова представя като призвание на екипа инициативата да създадат общност от хора и да ги свържат с полезни идеи за бърза и ориентирана към нова национална цел модернизация на държавата.

„Смятаме, че тази нова цел трябва да е качеството на живот на всеки български гражданин да достигне качеството на живот на гражданите в топ

10 благоденстващи държави в Европа. Време е да погледнем в бъдещето, да видим кои са нещата, върху които можем да стъпим, и да продължим напред с тях, да ги развиваме, усъвършенстваме и модернизирате, а това, което не успяхме да направим или което направихме грешно, да остане в миналото“, казва проф. Миронова.

В рамките на два астрономически часа пред педагогическите специалисти от Софийска област говориха и диетологът доц. д-р Мария Николова и специалистът по киберсигурност проф. д.н. Илин Савов.

Дали новият човек в образованието е дигитално компетентният, емоционално интелигентният, онзи, който владее личността и индивидуален подход към всяко дете, или пък предизвикателството е в необходимостта да притежаваме разностранни умения и бърза реакция, както и отношение към комуникацията като към базов елемент, от основата на който градим новата си образователна среда? До каква степен осъзнаваме, че за новите поколения авторитет имат само онези учители, чиито умения и знания учениците могат да проверят и да бъдат сигурни в тях? Каква лична отговорност приемаме, че носим като родители, за т.нар. „екранни деца“? И какво ни кара да се чувстваме щастливи? Зададените въпроси и темите, върху които акцентираха лекторите, бяха придружени от споделен личен опит и наблюдения.

В лекцията си „В търсене на щастието“ доц. д-р Мария Николова сподели, че учителите и тя самата, като преподавател, се чувстват щастливи от факта, че дават на своите възпитаници и получават усещането за смисъл.

„Но някак у мен, като преподавател, а и като родител, се губи границата и човек наистина може да изгуби себе си в това колко може да даде на ученици или на студенти, които са невъзприемливи. Защото имам и пациенти, които също не желаят да възприемат. И ако трябва да продължа с определенията за щастие, ще кажа, че много ми харесва да се обръщам към древните времена. Аристотел например дефинира като щастие неспиращото желание на човека да се чувства щастлив, а всичките други негови желания са всъщност начини да стигне до щастието.“

В желанието си да насърчи аудиторията с преобладаващо присъствие на млади преподаватели да не се отказват, ако не получат веднага удовлетвореност,

д-р Николова припомня, че в днешното време хората искат всичко да се случва бързо и веднага, при това – трайно и завинаги. Но единственият начин да се чувстваме добре и щастливи, е да полагаме непрестанно усилия.

С умението си да приковава вниманието с конкретни примери, проф. д.н. Илин Савов изтъкна необходимостта от обучение по киберсигурност. „Два елемента се наказват категорично – наивността и самоувереността, че може да измамим измамата“, казва той. И уточнява, че в дигиталната реалност липсата на правилно обучение по отношение на рисковете и опасностите наистина е критично.

„За 5 години вече съм обучил над 20 хиляди деца. По време на обученията в различни градове срещам все по-притеснителни тенденции. Например деца от I до IV клас, които не получават разбиране. Психолози, които не могат да споделят опита си, защото не знаят какво е дигитален тормоз. Как може да се помогне на дете, което се шантажира и се използва чрез дийп тех технология? Ще се разбере ли, ако иска да се самоубие? За съжаление, дигиталната неграмотност е повсеместна и сме първенци в негативен аспект. Това ни задължава да повишим критичното мислене до степен, от която да се освободим от страха си“, обяснява проф. Савов.

Според него категорично трябва да осигурим на децата истински компетентни киберобучители, които да ги предпазят. Проф. Илин дава пример с национален регистър на киберобучителите, с какъвто разполагат във Финландия, Естония, в Полша и Чехия. Само така учители и деца ще могат уверено да се обърнат към специалист и да знаят, че ще получат съдействие.

„Когато се изправите срещу едно дете, то не се интересува дали сте IT специалист. То се интересува дали ще можете да му помогнете. Децата искат, като влязат в интернет, да видят човек с биография, доказал това, за което говори и за което ги предупреждава“, казва проф. Илин Савов.

Като дългосрочна инициатива, форумът „Новият човек в образованието“ търси истинската пресечна точка между учител и ученик, показва ролята на личната отговорност на родителите и дискутира важните въпроси, които новата дигитална реалност поставя пред образованието.

Снимка Авторът

Прошка искам, прошка давам

Деца от столичната 79. ДГ „Слънчице“ гонят лошата енергия с Парад на страшните маски

Диляна КОЧЕВА

З а четвърта поредна година 79. ДГ „Слънчице“ в София отбелязва празника Сирни заговезни с Парад на страшните маски.

„Днес не просто се събираме в двора на градината. Днес сме тук, за да почетем и да възродим българските обичаи. Празникът Сирни заговезни ни показва, че сърцето е най-леко, когато прощава и не таи лоши мисли“, казва директорът на 79. ДГ „Слънчице“ Калина Иванова. Тя акцентира върху това, че възрастните имат много на какво да научат от децата – да забравят бързо лошото, да дават прошка искрено и безусловно.

„Нека оставим в огъня всичко, което ни тежи, и да запазим само това, което ни събира“, посочи още директорът Калина Иванова.

На своеобразно дефиле в двора на градината децата от първа до четвърта група в градината показаха своите маски и костюми, изработени с помощта на техните родители. Всеки от тях беше вложил много старание и голяма доза желание. Някои от маските бяха направени от подръчни материали

като хартиени пликове и картон, а други наподобяваха кукерските костюми, от естествени материали, които се носят на фестивала „Сурва“.

На Парада на страшните маски малчуганите бяха придружени от своите учители и помощник-възпитатели, облечени в традиционни български носии.

Празничната атмосфера бе допълнена от вълшебната музика на майстори гайдари и медения глас на народната певица Светла Дукатева.

Деца от IV¹ група с ръководители Александра Апостолова и Евгения Николова направиха кратка възстановка на празника със символиката на даването и искането на прошка. След това всички спазиха традицията и прескочиха специално създаден за възстановката огън. А около истинския огън в средата на сградата учителите, начело с директора Калина Иванова, изиграха хоро и си пожелаха много здрава и спорна година, изпълнена с повече добрини.

Сред гостите на празника в двора на детската градина имаше както много родители, така и официални гости. Сред тях и началникът на РУО – София-град, д-р Елеонора Лилова,

директорът на Дирекция „Управление и изпълнение на проекти“ в МОН Владимир Станчев, началникът на отдел „Организиране, планиране и отчитане“ в МОН Ваня Георгиева, старши експерт Христина Сълин от дирекция „Образование“ на Столична община и други.

Тазгодишното издание на празника премина под мотото „Смелост е да поискаш прошка, величие – да я дадеш“. Послание, което всички – и малки, и големи, ще запомнят и ще предадат нататък.

Тържеството в двора на градината е своеобразният завършек на тематичните дни по случай отбелязването на празника Сирни заговезни в градината. В продължение на цяла седмица децата участват в беседи, практически занимания и кулинарни работилници. Заедно със своите учители те приготвят традиционни ястия за трапезата на Сирни заговезни, сред които баница и варени яйца, като по този начин научават повече за българския празник. Разбира се, какво е Сирни заговезни без „хамкане“ – любимия обичай на децата, който по традиция се пресъдава във всяка от групите в градината.

Снимки Олег Попов

Спорт чрез игра

Снимка Пресцентър на МОН

Физическата активност се превръща в естествена част от всекидневие и важен фактор за пълноценното развитие на децата в столичната 37. ДГ „Вълшебство“. Тя е една от общо 12-те пилотни детски градини, включени в програма за повишаване на двигателната култура на най-малките, изпълнявана по проект „Силен старт“ на Министерството на образованието и науката, предава Пресцентърът на МОН.

Спортът чрез игра се осъществява с методическата подкрепа на преподавател от Националната спортна академия „Васил Левски“, който съдейства за прилагането на съвременни педагогически насоки в първа и четвърта възрастова група. Програмата обхваща както организирани двигателни ситуации и утринна гимнастика, така и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие, включително измерване на двигателните способности на децата.

В столичната 37. ДГ заниманията по физическа култура се провеждат три пъти седмично в сутрешните часове, в игрова и стимулираща среда. Педагогическият екип си сътрудничи с глас. Диляна Нанчева от Спортната академия.

За децата от първа група се използват уреди – обръчи, конуси, топки и играчки, които подпомагат усвояването на основни двигателни умения. В четвърта група дейностите се обогатяват с пейки, въжета, тунели и подвижни съоръжения, които повишават интереса, активността

и комплексността на упражненията.

Особено място в програмата заемат състезателни и подвижни игри, чрез които децата развиват не само двигателните си умения, но и такива за екипна работа, спазване на правила и взаимна подкрепа. Акцентът върху усилието, а не върху съревнованието, създава среда, в която те се чувстват уверени и не се страхуват от грешки.

Наблюденията на педагогическия екип показват висока мотивация и активност у децата по време на заниманията и положителна нагласа към физическите упражнения, а родителите дават позитивна обратна връзка, което потвърждава значението на инициативата.

Програмата за насърчаване на физическата активност на децата започва в рамките на проект „Силен старт“ на МОН. След приключването ѝ се планира разработената методика и педагогически ситуации да бъдат предоставени и на останалите образователни институции от предучилищното образование.

Проектът „Силен старт“ е финансиран по Програма „Образование“ и съфинансиран от Европейския социален фонд. Инициативата за физическа активност на децата е само част от дейностите в подкрепа на семействата.

По време на петгодишното действие на Проекта ще бъдат подкрепени над 70 000 деца и родители, а инвестираните средства в образование и грижи в ранна детска възраст ще бъдат в размер на над 71 млн. евро. *АЗБУКИ*

Финансирано от Европейския съюз – NextGenerationEU
В изпълнение на проект Договор № BG-RRP-11.020-0030-C01

Финансирано от
Европейския съюз
NextGenerationEU

План за възстановяване и устойчивост

Сензомоторна стая откриват във варненската ДГ „Горска приказка“

Розалина ДИМИТРОВА

Сензомоторна стая в Детска градина „Горска приказка“ в район „Аспарухово“ във Варна подпомага развитието на деца със специални образователни потребности.

Мултисензорната среда позволява комплексна работа с малчуганите за интеграция, стимулиране на сетивата и намаляване на емоционалното напрежение, създавайки усещане за спокойствие и положителни емоции, обясняват специалистите. Сензорната стая е част от приобщаващите практики на детската градина, подчинени на каузата за подпомагане на

индивидуалното развитие на децата.

Проектът е реализиран от екипа на ДГ „Горска приказка“ със съдействието на дарители и доброволци, сред които и кметът на района Ивайло Маринов.

Заради активната подкрепа на каузи, свързани с образованието, културата и децата със специални образователни потребности, включително и на училището за деца с нарушено зрение „Проф. д-р Иван Шишманов“ в „Аспарухово“, Ивайло Маринов бе отличен от Синдиката на българските учители като „Най-добър социален партньор“ – награда, която за първи път се връчва на районен кмет в страната.

Снимка: Авторът

Децата са любов

Семейна детска градина в кв. „Бояна“ превръща всеки ден в приключение за малки и големи

Гостуваме на Частната детска градина „Българанче“ в столичния квартал „Бояна“. Тя е разположена на първия етаж от голяма къща с прекрасен двор, сред свеж въздух в близост до планински пътеки и далеч от градския шум. Градината е основана от Александра Геренска-Кирилова през 2012 г. и вече повече от 13 години тя работи там заедно със своето семейство. Момето, което ги води напред, е „Научи, сподели, усмихни се и порасни“. И разбира се, това, без което магията няма как да се случи и всички те притежават, е безусловната любов към децата.

Дуляна КОЧЕВА

Родителите ми ме посветваха да отворя детска градина. Навярно винаги са виждали афинитета ми към децата и уменията ми да работя с тях“, разказва за „Азбуки“ основателката, директор и педагог в ЧДГ „Българанче“ в София Александра Геренска-Кирилова. Истината е, че и в столичния квартал „Бояна“, където се намира градината, като на много места в столицата, има недостиг за прием на деца в целодневно обучение. Така решават да обособят детската градина на първия етаж от семейната си къща. Добре осъзнават, че могат да превърнат това място в истински приказен кът за децата. За работата си имат лиценз от Министерството на образованието и науката. Напълно разбираемо, заниманията протичат по одобрени от Министерството програми, като има и допълнителни авторски такива.

Престъпвайки прага на детската градина, те обзема чувство за спокойствие и уют. В началото са само тишината и чистият въздух. И колкото по-навътре влизаш, започваш да дочуваш детски смях, музика и глъч. Срещам се с Александра в началото на работната седмица. Посреща ме с усмивка и ме кани да вляза при децата, обяснявайки, че в момента имат занимание по йога. Децата са се наредили на килимчето в позиция „Лотос“ и заедно с чаровната си учителка Вики усвояват нови движения.

Първото, което ми прави силно впечатление, е, че в помещението има малчугани на различна възраст – от току-що проходили до 5 – 6-годишни. Веднага задавам първия си въпрос. Струва ми се доста логичен, а именно как се отглеждат и възпитават в група деца на различна възраст.

„Няма нищо по-хубаво от това децата да са на различна възраст. Малките учат от големите, а големите се учат да пазят малките“, казва Александра. Потвърждение за думите си намира в обратната връзка, която получава от родителите. Те споделят, че децата много бързо напредват в развитието си, започвайки да посещават заниманията в градината. Например относно раздялата с памперса, самостоятелното хранене, дори проговарят по-бързо от връстниците си.

Отделно при появата на нов член в семейството каките и бабковците вече знаят как да се държат с бебето. Не ревнуват и не търсят внимание, а се грижат за него и го пазят.

Александра отбелязва още нещо – че в голяма група се работи далеч по-трудно. На

Снимки ЧДГ „Българанче“

Александра Геренска-Кирилова, директор

мнение е, че в най-ранна възраст групите трябва да са по-малки, защото само така може да се обърне индивидуално внимание на всяко дете. „Идеята на градината ни е възможността да обърнеш специално внимание на всяко едно от децата. Ако е тъжно, да разбереш защо. Ако е радостно, да споделиш с него емоцията. Ние буквално се превръщаме в голямо семейство – както с децата, така и с родителите им“, казва тя.

С майките и бащите организират постоянно различни събития в детската градина. А това е от изключително значение за малчуганите. Виждайки хората от екипа на градината рамо до рамо със своите родители,

те ги чувстват още по-близки. Самите деца също се чувстват в сигурна и безопасна среда. „Така вече нямат никакви притеснения да споделят с мен всичко, което ги вълнува“, допълва моята събеседничка.

През настоящата учебна година записаните деца са 15, а капацитетът е за 18. Приемат обикновено деца от 3-годишна възраст нагоре, но често се случва да имат и по-малки. „Ако те са по-самостоятелни, лесно се адаптират и се справят с дневния режим, никога не отказвам да приема и по-малки дечица“, посочва Александра. В повечето случаи става въпрос за по-малки братчета или сестричета на техни възпитаници.

Александра Кирилова е завършила „Английска филология“ в Нов български университет и още по време на следването разбира за себе си, че иска да работи с деца. Осъзнава, че това я зарежда емоционално и ѝ помага да разгърне потенциала си. За Алекс няма работни и почивни дни. През седмицата се грижи за децата заедно с майка си, а през почивните дни твори и измисля интересни занимания, които след това да приложи.

„Сестра ми дълги години се е занимавала активно със спорт. Свидетел съм на това, на което учи спортът, как изгражда характера у човека. Затова при нас в детската градина спортът е от изключително голямо значение“, казва Алекс.

ние“, казва Алекс. През зимата организират ски училище за малчуганите. Сутрин ги водят до Боровец и вечер ги връщат. Прид-вижват се с малък автобус, който шофира съпругът на Алекс. С тях на терен работят двама или трима ски инструктори. Уроците са индивидуални и с внимание към всяко дете.

Моята събеседничка е категорична, че децата не са прекалено малки нито за ски, нито за плуване. „Всички тези активности им помагат да се научат на режим, да бъдат отговорни и дисциплинирани. Учат се да се събличат сами, да си сгъват дрехите, да се обуват“, обяснява тя.

На плуване ходят всяка седмица през цялата година. Имат и йога с Вики, за която вече споменахме, и групи по народни и модерни танци, и таекуондо, и уроци по английски.

„Най-важният урок обаче, на който ги учим, е да бъдат добри хора, да си помагат винаги и да бъдат приятелски“, допълва тя.

В „Българанче“ освен на спортните активности специално внимание обръщат и на културния календар. Децата посещават куклен театър почти всяка седмица. Ходят и в Софийската опера и балет, в „Музейко“, на изложения и театрални постановки. „Опитваме се по всякакъв начин да разнообразяваме всекидневното им. При нас няма скучни дни“, казва тя.

Децата учат и английски, а от тази година започват и испански, като обучението преминава през детски песнички. „Много им харесва! Толкова бързо запомнят думите. И мисля си, че испанският им е много полесен от английския“, обяснява Александра.

Арт занимания също не липсват. Рисуват, апликират и творят. Съвсем наскоро провеждат тематична седмица, посветена на Космоса. Редовно се включват в различни инициативи, конкурси и състезания. Разнообразяват всеки ден и се учат да бъдат активни.

„Много родители често ме питат как издържам на това натоварено всекидневие и как се справям с това да поемам отговорност за толкова деца. Аз не го усещам така. За мен това е любов. Децата са любов“, споделя Алекс. Истината е, че това или го имаш, или не. Това със сигурност не е и просто работа, а призвание. Разказва ми, че се учи от децата. Научила се е да не спира да мечтае, да изразява емоциите си – както положителните, така и негативните.

„Начинът, по който децата влизат в света на приказките, им помага да се развиват като личности. Пожелавам им от сърце никога да не излизат от вълшебния свят на книгите и да не губят усмивките си. Нека запазят детското у себе си и да изразяват по-често смеха си. Големите често забравяме тези неща. Толкова хубаво е да скочиш в локва или да направиш топка от сняг. Хубаво е да бъдеш ведър и усмихнат, независимо какво се случва около теб“, завършва Алекс.

Осмели се да знаеш

В 50. ОУ „Васил Левски“ е открит стенопис на Апостола

Снимка „Аз-буки“

Страницата подготви
Стела МАРИНОВА

Стенопис „Васил Левски и времето“ бе открит в столичното 50. ОУ „Васил Левски“. Той е дарение от дългогодишния началник на Регионалното управление на образованието – София-град, д-р Ваня Кастрева, която е председател на Сдружение „Архитекти на бъдещето“.

Красивият стенопис на Апостола е дело на Николай Гърков и е първата стъпка от инициативата „Корени и съзидание“ на Сдружението. Върху него е изписан един от най-емблематичните цитати на Васил Левски – „Времето е в нас и ние сме във времето. То нас обръща и ние него обръщаме“. Мястото за стенописа не е избрано случайно. Д-р Ваня Кастрева е възпитаник на 50. ОУ „Васил Левски“. Така благодарността от дългогодишната екипна работа за децата на София намира своя израз в почит към патрона на училището. Стенописът е създаден със средства, събрани по време на благотворителната инициатива „Приказка без край“ през септември 2025 г.

В столичното 50. ОУ „Васил Левски“ се обучават 487 деца. Това е максимумът, който физическата среда позволява да бъдат приети. Всички те са от кв. „Драгалевци“. „Най-доброто училище е най-близкото до дома, поне за учениците от начален етап. Обхващаме само деца от първа група – тези, които са с уседналост над три години. Децата в квартала са много, тъй като в него дойдоха много млади семейства“, споделя директорката Валентина Макавеева.

В училището са сформирани 21 паралелки, а обучението се осъществява на две смени. Всички първокласници са включени в целодневна организация на учебния ден. След II клас броят на групите постепенно се намалява. За възпитаниците на 50. ОУ се организират 22 клуба за занимания по интереси в различни тематични направления. По проект „Успех за теб“ работят 11 групи за обща подкрепа и 6 групи за допълнителна подкрепа. По Националната програма „Заедно в изкуствата и в спорта“ са сформирани още шест групи в направления „Спорт“ и „Изкуство“. Провеждат се и консултации по отделните учебни предмети – както за ученици със специални образователни потребности, така и за деца с изяви дарби.

„Родителите разбират, че след IV клас децата трябва да се подготвят самостоятелно. Ако този навик не е изграден, първите месеци в прогимназиалния етап могат да бъдат по-трудни“, споделя наблюденията си директорката.

Училището разполага с 14 класни стаи, като всяка е оборудвана с високотехнологични интерактивни дисплеи. По проект „Изграждане на училищна STEM среда“ се изграждат два STEM кабинета – единият е с VR очила и 3D принтери, а другият – с леко конструктори. Съвременен оборудван е и компютърният кабинет. „Учителите непрекъснато участват в различни форми за допълнителна квалификация,

в резултат на което няма учител, който да не използва иновативни методи на преподаване, включително и информационни и комуникационни технологии за осъвременяване на своята работа“, отбелязва Макавеева.

Училището е включено в списъка на иновативните училища от 2023/2024 г., като темата на иновативния проект е „Осмели се да знаеш“. Иновативните практики са свързани с използване на интерактивни методи на преподаване – проектно базирано обучение, обръщаната класна стая, STEM подход и др.

Иновативни дейности се организират преди началото на учебната година за учениците от I клас, като се провежда адаптационна седмица. Родителите оставят децата си сутрин, а училищният колектив организира за тях различни дейности – игри в двора за по-добро социализиране, рисуване и активни методи за общуване, разходка до Драгалевския манастир, опознаване на училищната среда и условия. Ученици от по-големите класове също се включват в инициативите.

„Стремежът ни е децата да се адаптират и да се чувстват добре. На база на контактите, които първокласниците създават, се опитваме да ги разпределим така, че да няма конфликти“, обяснява директорката.

Събеседничката ми посочва още, че децата в школото винаги си помагат – при загуба на предмети, при общуване между ученици на различни възрасти.

Като част от иновацията училищният колектив споделя материали в общо онлайн пространство с методически ресурси, училищни документи, планове, графици, разработки на иновативни уроци и др.

„За колегите това е много полезно, защото само отварят диска и виждат всичко, което ги интересува. А за нас, като ръководство, това е много бърза и реална обратна връзка, когато се нуждаем от информация“, посочва Макавеева. Идеята е след края на иновацията облачното пространство да продължи да се използва и допълва.

50. ОУ „Васил Левски“ получава най-висока оценка за учебната 2024/2025 г. при инспектирането от Националния инспекторат по образованието. Признание за добрите практики в училището и високите резултати в управлението на качеството на образованието е и последвалото отличие, което Инспекторатът дава на 50. ОУ „Васил Левски“. То е сред 16-те образователни институции, отличени в годишния конкурс „Знак за качество“.

„Ние бяхме единственото основно училище. Това отличие е привилегия. Училището ни е малко, но много подредено. Тук работят изключително добри преподаватели, с отношение към децата и в прекрасни отношения с родителите“, заявява директорката. По думите ѝ педагозите в школото са отдадени на работата си и ангажирани към образованието. Тя споделя, че ги съветва, когато влизат в класа си, да си представят, че това са техните собствени деца, което подобрява взаимодействието в класната стая.

Образованието като призвание: д-р Ваня Кастрева и „Архитекти на бъдещето“

„Сдружението „Архитекти на бъдещето“ е начинът да продължа мисията и призванието си, влагайки целия си опит, енергия и грижа в каузи, които да подкрепят образованието и хората в него. Това са децата, учениците, учителите, родителите, училищните общности“, казва пред „Аз-буки“ д-р Ваня Кастрева.

От учителската катедра, през директорския кабинет на 2. СУ „Акад. Емилиян Станев“, управлението на столичното образование и отговорността като заместник-министър – професионалният път на д-р Ваня Кастрева очертава цялата картина на една система, в която се изгражда бъдещето на България.

Сдружението е учредено в обществена полза заедно с нейни приятели, съмишленици и семейство. В основата стои убеждението, че образованието е жива среда, изградена от доверие, общност и споделена отговорност.

„С хората, с които вървим заедно, вярваме в силата на общността и разбираме нуждите на всички участващи в съвременния образователен процес. Бихме искали да създаваме възможности, които да вдъхновяват децата и учениците и да подкрепят всички. Нито родителите, нито учителите, нито децата могат да се справят сами по пътя на личностното развитие“, подчертава д-р Кастрева.

Символът на Сдружението – бялата лястовица – носи послание за надежда, вяра и любов. „Вярвам, че не само с мечтите си, а най-вече с действията си можем да подпомогнем образователната системата да продължи с достойнство не само да пише своята история, но и да вдъхновява учениците да израстват като строители на бъдещото по-добро българско общество“, отбелязва още тя.

За д-р Кастрева „Архитекти на бъдещето“ е нов етап, който естествено надгражда дългогодишния ѝ път като началник на РУО – София-град. Натрупаният опит днес намира израз в каузи, насочени към ценностите, развитието и подкрепата на образователната общност в нейната цялост – предучилищно, училищно и висше образование.

Едно от основните направления в работата на Сдружението е „Грижа и отговорност за бъдещето“ – обръщане към корените, идентичността и традициите на българското образование. В този дух е и стенописът в 50. ОУ „Васил Левски“. Фигурата на Апостола заема централно място в ценностната рамка на Сдружението.

„За мен фигурата на Васил Левски в новата българска история няма аналог. Апостолът казва: „Дела трябва да не думи... Всичко се състои според нас в нашите заедни сили“. Това е и нашето послание. Бих искала нашето сдружение да обединява хора, за да бъдат те апостоли на добротата. Дарявайки добро, ти даваш посока, пример и изграждаш ценностна система. Изграждаш добродетели, докосвайки сърцата не само на децата, а и на всички, които имат връзка с тях“, казва д-р Кастрева.

Стенописът поставя началото на поредица от „пространства за вдъхновение“ – места, които съхраняват памет, възпитават ценности и насочват към бъдещето.

Кариерното ориентиране е друга важ-

Снимка: Личен архив

Д-р Ваня Кастрева по време на откриването на стенописа „Васил Левски и времето“

на линия в дейността на „Архитекти на бъдещето“. „Важно е учениците да срещнат вдъхновяващи професионалисти и примери за пътя към успеха“, подчертава д-р Кастрева. Идеята е младежите да разговарят с успешни хора от различни сфери, да чуят истории от първо лице и да видят как се намира правилната посока – чрез труд, непрекъснато учене и последователност в целите.

Първата вдъхновяваща среща вече се състоя – седмокласници от три столични училища се срещнаха с шеф Иван Манчев и имаха възможност да погледнат отблизо към професията готвач, към отдадеността и постоянството, които стоят зад успеха.

„Шеф Манчев е пример за това, че трябва да се върнем и да помогнем на училището, което ни е дало не само знания, приятелства, вдъхновение, но и посока в личностното развитие. И ще работим, за да изграждаме заедно тези общности на поколенията“, казва д-р Кастрева.

Важен акцент в мисията на Сдружението е Лидерската академия „Архитекти на бъдещето“ – обучителна програма за ученици, насочена към развитие на лидерски умения, емоционална интелигентност, комуникация и увереност. Академията създава среда, в която младите хора изграждат умения за общуване, работа в екип, поемане на отговорност и лична позиция.

Тази дейност се вписва в по-широката цел на Сдружението – създаване на подкрепяща среда за учене и благополучие, в която всеки може да открие посока и увереност.

„Заедно градим бъдещето, защото, когато сме заедно, тогава сме силни. Всеки може да получи вдъхновение и подкрепа от този до него“, казва д-р Ваня Кастрева.

В тези думи се съдържа философията на „Архитекти на бъдещето“ – мисия, която обединява, вдъхновява и изгражда. Каузата продължава чрез хората, които вярват, че бъдещето се създава днес – с грижа, с отговорност и с отдаденост към образованието.

В този брой „Аз-буки“ се среща с началния учител от СУ „Иван Вазов“ в Поморие Теодора Пападопулова. Освен педагог тя е и основател на Издателство „Позитивно образование“. Създава и поредицата „Училищни истории“, която отвежда малките читатели в света на приятелството, смеха и уроците от училище. В социалните мрежи има над 114 хиляди последователи, а видеата от часовете ѝ в класната стая – стотици харесвания.

Диляна КОЧЕВА

Родена съм и живея в Поморие. Семейството ми има бизнес, свързан с туризма. Още от малка започнах да им помагам. Работих като екскурзовод и аниматор на международни детски групи от цял свят, които са на лагер по нашето Черноморие през лятото, разказва за „Аз-буки“ Теодора Пападопулова. В началото си мисли, че тази работа е временна и е само за през ваканцията.

Решава професионално да се насочи към сферата на икономиката и туризма. Завършва специалността „Туризм“ в Икономическия университет във Варна. Но още в университета бързо осъзнава, че това не е нейното поле за личностно и професионално развитие.

„Най-важното, което разбрах от икономиката, е, че не ставам за икономист. Просто не беше моето! Не се чувствах в свои води и страшно много копнеех да се върна пак сред деца. И най-логичното решение беше да започна всичко отначало, макар и на малко по-късна възраст“, обяснява тя. Решава да запише магистратура „Предучилищна и начална училищна педагогика“ в Бургаския свободен университет. В този етап от живота си тя вече е и майка на две прекрасни момичета и напълно ясно разбира за себе си, че работата с деца и комуникацията с „малките умове“, както самата тя ги нарича, е нейното призвание. Всичко това напълно се затвърждава по време на следването и дипломирането в университета.

Средно училище „Иван Вазов“ е първото, в което кандидатства за работа. „Неслучайно избрах него. За мен то има сантиментална стойност. В същата тази стая, в която за първи път стъпих като учител, навремето за първи път прекрахих прага като ученичка“, разказва тя. В това училище са учили и нейният дядо, и нейният баща. Теодора наистина се чувства свързана с него и също така безкрайно щастлива, че точно там може да сподели с децата всичко, което е научила.

След магистърската степен Пападопулова продължава да учи и да се развива. Изкарва допълнителни курсове за арт терапия за деца и обучение по метода „Монтесори“, в това число и с деца със специални образователни потребности. Отскоро е и докторант по педагогика към Бургаския свободен университет и започва научноизследователска дейност, свързана с позитивното образование.

От шест години е начален учител и вече има цял випуск, който е обучавала от началото от I до IV клас. От часовете и споделеното време с тях се раждат и сюжетите на нейните книги. Става въпрос за поредицата „Училищни истории“, която включва четири книги – „Малки стъпки към големи промени“, „От грешка към поука“, „Щуро лято“ и „Незабравима зима“.

Признава, че не започва да пише историите с цел да ги издаде в книга след това. Просто всеки ден, прибирайки се у дома след работа, вкъщи я посрещат двете ѝ момичета и винаги с огромно нетърпение очакват да разберат какво са направили днес учениците. „И аз започвах да им разказвам забавни истории от училище, а те ме слушаха в захлас“, обяснява тя.

Обсъждат всичко – какво са учили, какво имат за домашна работа, какво са си говорили и какво са правили в междучасията. „И тогава ми хрумна, че както сега моите деца се вълнуват, така биха могли да се вълнуват и бъдещите ми ученици, които ще поема през следващите години. И започнах да си записвам случките на

„Училищни истории“ с Теодора Пападопулова

Началната учителка от СУ „Иван Вазов“ в Поморие показва как чрез игра се учи по-добре

Снимки: Личен архив

лаптопа. Променях някакви неща, но поуките, които се случваха в нашето всекидневие, ги запазвах“, споделя моята събеседничка.

И връща лентата назад. Един ден, по време на следобедните занимания в училището децата имат за домашна работа да напишат своя история. По това време Пападопулова работи като учител в целодневната организация на учебния ден. „Те бяха притеснени и не знаеха за какво да пишат. И тогава ми хрумна да им прочета моите истории с поуки. Не им казах, че са свързани с тях. Просто ги попитах дали искат да ги прочетем заедно“, разказва тя.

Така започват да четат. А децата веднага припознават себе си в героите и в историите и истински ги харесват. В края на часа

всички ученици заедно възкликват: „Госпожо, с тези истории трябва да направите книга, защото, както те сега са полезни за нас, така ще бъдат полезни за всички български деца“.

В началото подхожда скептично към идеята. Никога до този момент не ѝ е хрумвало дори, че може да издаде книга. Започва да обяснява, че не е детски автор и че не знае какъв е самият процес за издаване на една книга. „Издателство, печатници, илюстратори – всичко това бяха за мен все чужди неща. Наистина, нямах и представа какво трябва да направя и откъде да започна“, признава тя. Децата в класната стая я изслушват внимателно и напълно основателно казват: „Госпожо, вие винаги сте ни учили, че няма невъз-

можни неща и човек, като иска нещо, може да го постигне“. Тогава моята събеседничка осъзнава, че всъщност тя самата е пример за подражание на тези деца и ако сега им каже, че няма как да издаде книга, защото е трудно и не знае как да го направи, всъщност на какво ще ги научи и какъв модел на поведение ще им покаже.

И така започва всичко. Процесът по създаването на една книга – от идеята до отпечатването ѝ, не е никак лесен, но Теодора не се отказва. В началото се лута, опитва различни неща и в крайна сметка, след година вече има собствено издателство и книги на пазара. „Децата вярваха в мен и бях длъжна да им покажа, че човек трябва да преследва целите си. Всичко в живота е въпрос на време и на упоритост“, казва тя.

Любопитното е, че книгите в поредицата „Училищни истории“ разказват за притесненията, препятствията и преживяванията, които имат във всекидневното си учениците, съответно в I, II, III и IV клас. Историите започват от страха при прехода от детска градина към училище до навлизането на детето в прогимназиален етап, раздялата с първата учителка и предстоящата среща с различни преподаватели по всеки предмет.

Сега Теодора работи по нова книга, която има общо с „Училищни истории“, но в нея има не само училищни истории. „С децата постоянно си говорим как в класната ни стая се случват различни мистерии – изчезват химикалки, тетрадки. И започнахме да се шегуваме, че в стаята живеят същества, които правят бели и ни крадат вещи. Така се роди историята за фантастични същества, които живеят в училище и правят пакости“, обяснява тя.

Съвсем наскоро Издателство „Позитивно образование“ пусна още една книга – „Истории в бурканче“ от Пламена Йосифова. Тя е илюстраторката на поредицата „Училищни истории“ и истински съратник и приятел на Теодора Пападопулова.

Разбира се, няма как да не попитам моята събеседничка как решава да започне да публикува видеа на уроци от класната стая в социалните мрежи. Всички те се радват на голям интерес – и то не само от учители от цялата страна, но и от родители. В тях е показано как усвояването на нови знания и умения в училище може да се предаде чрез игра. По този начин децата се увличат и запомнят всичко много бързо.

„Когато започнах работа като учител, имах идеалистични представи за професията и за това колко ще бъде прекрасно всичко. Но истината е, че като начален учител, който нямаше никакъв опит, се сблъсках с много трудности в началото“, обяснява тя.

Първата голяма трудност определено е административната тежест, която поема всеки педагог. Тогава на помощ идва и ѝ подава ръка опитния преподавател Ганка Демирева.

„Тя беше моята подкрепа през тези години. И в моментите, когато съм се чудела дали да се откажа, тя беше човекът, заради когото не го направих. Заради нея реших да се боря за тази професия, постоянно да се усъвършенствам и наистина да стана добър учител“, обяснява Теодора.

В този труден за нея момент си дава сметка и за нещо друго. Осъзнава, че началото, както за нея, е трудно и за много други хора, които поемат по този път. Така решава да започне да споделя част от уроците си в социалните мрежи. Прави го с идеята да помогне. „Наистина не осъзнавах, че тези видеа ще достигнат до толкова много хора“, завършва тя.

Теодора Пападопулова заедно със своите ученици

Лора Върбанова и Константин Праматаров са тазгодишните носители на Международната парламентарна стипендия на Германския Бундестаг (IPS). Те ще прекарат пет месеца в Берлин. По време на престоя си ще работят в кабинета на депутат в Бундестага, ще посещават семинари на политически фондации, както и разнообразни мероприятия на културни и научни институции.

За целия период те са записани като студенти в Хумболтовия университет (Humboldt-Universität zu Berlin) и по желание – като слушатели в друго висше училище.

Престижната програма е под патронажа на президента на германския Бундестаг и се провежда в сътрудничество с три берлински университета – Свободния университет, Хумболтовия университет и Техническият университет. Всяка година тя дава възможност на 120 млади висшисти от 50 нации да се запознаят с парламентарната система на Германия. За периода от 1995/1996 г. до 2025 г. за Международната парламентарна стипендия на германския Бундестаг са избрани общо 125 български младежи.

Кандидатстването за стипендията за 2027 г. ще бъде отворено около началото на месец май. Информация за това може да бъде намерена на интернет страницата и в социалните канали на Посолството на Германия в София.

Стефа МАРИНОВА

Като представител на поколението Z, Лора Върбанова научава за програмата от профила на германското посолство в социална мрежа. Остатъка е впечатлена от възможностите, които стипендията разкрива пред нея, и решава да кандидатства.

„Благодарна съм, че бях избрана за стипендиант. На първо място си поставих за цел да се запозная с хора от различни държави. Може да научиш много от тях и техните виждания. Искам да науча повече за германската политика и да видя от първо лице как функционира тази държава. Човек може да чете в интернет, но със сигурност на живо е доста по-различно да видиш как протича целият процес“, споделя Лора.

Тя е от Бургас, където завършва Немската езикова гимназия „Гьоте“. „Взех и германска диплома. Благодарна съм на учителите, които помогнаха за това. Те ни дадоха добра подготовка не само по немски език, а и за културата и менталитета на хората там, за държавата и политиката във Федералната република“, казва стипендиантката.

Продължава обучението си в Нидерландия, където следва „Медии и комуникации“ в Университета „Еразъм“ в Ротердам. Заминава и на „Еразъм“ обмен в Памплоната, Испания. Там учи в University of Navarra, където продължава обучението си в същата специалност. „Наблягаше се и на политиката. В Испания имаше много студенти от различни държави, най-вече от Южна Америка, и ми беше интересно да науча повече за политическа система в държавите им“, споделя Лора.

За стипендиантката системата в Нидерландия е по-различна тази в Испания и България и е по-близка до тази в Германия. „Бях впечатлена от политиката в Нидерландия. По мое виждане тя работи добре и хората с удоволствие плащат високите си данъци. Те виждат, че парите им са усвоени по правилен начин и как това, което даваш от заплатата си, ти помага в живота, в инфраструктурата на градовете“, посочва Лора.

В Испания прекарва само четири месеца и затова не е добре запозната с политиката и ситуацията в страната. „За Германия тепърва ще видим. Вълнувам се“, споделя с усмивка събеседничката ми.

Очакванията ѝ от живота в Берлин са да се запознае отблизо с политиката в Германия и да види през нейната призма как протичат различните процеси. А опитът, който придобие, да я направи и по-подготвена за ситуацията в България.

Снимка Олег Попов

Лора Върбанова, Константин Праматаров и Симона Николова (от ляво надясно)

Още двама българи със стипендия на Бундестага

Лора Върбанова и Константин Праматаров ще се запознаят отблизо с парламентарната система на Германия по време на петмесечния си престой в Берлин

Още в първите дни, след като пристигнат, ще посетят местна медия. Това е приятна изненада за Лора. „Почитател съм на германските медии. Главно оттам се информирам, особено за световните събития. Ще ми е доста полезно и за сферата, в която съм избрала да се развивам“, посочва тя.

Лора ще посещава и лекции в областта на медиите. „Ще ми бъде интересно да видя как функционира образователната система в университета в Германия, тъй като съм я наблюдавала в Нидерландия и в Испания“, казва стипендиантката.

След стаж в Германия планира да запише и магистърска степен в чужбина, но все още не е решила къде. Категорична е, че след това ще се завърне в родината си. „Искам да се прибера в България. Прекарала съм толкова много време навън и осъзнавам, че няма по-хубаво от къщи. С удоволствие ще приложа нещата, които съм научила и видяла, за да помогна за развитието на страната си“, заявява тя.

Споделя още, че преди време е била стажант в пиар агенция в София. Тогава организира събитие във връзка с присъединяването на България към Евронзоната и има пряк досег с българската политика. „Видях политики – не само български, но и от Австрия и ФРГ. Обичам медиите, но ми е интересна и пиар сферата, както и политиката. Искам да намеря начин, по който мога да съчетая всичките си интереси в една професия“, споделя още Лора.

Вторият носител на Международната парламентарна стипендия на Германския Бундестаг (IPS) за 2026 г. е Константин Праматаров. Той е на 25 години, от Варна. Завършва Първа езикова гимназия в морския град, позната като Немската гимназия. След това заминава в Австрия, за да следва „Политология“. На втората година обаче ковид пандемията го връща в България и продължава в същата специалност във Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, където се дипломира миналата есен.

Последната година в бакалавърската си степен е във Вашингтон благодарение на стипендия, която печели. И престоят му съвпада с президентските избори в САЩ. „Първият ми семестър беше свързан с изборите, а вторият – с анализ на вота и първите дни от президентството на Доналд Тръмп. За

мен беше интересно да видя гледната точка на американците“, споделя Константин. Отбелязва, че Европейският съюз е съставен от различни държави, но все пак на Стария континент има обща история и менталитет. „Американците са на десет хиляди километра от нас и се усеща разликата от океана, който ни дели. Успях да попия колкото се може повече опит“, казва той.

В момента следва магистратура по „Политически патологии на глобалния свят“ в Софийския университет. Има и опит като сътрудник в българския парламент. Тогава случайно на сайта на Народното събрание намира информация за програмата на Бундестага. След това разпитва и колеги от университета, които са били стипендианти в предходни години. Те му споделят само положителни мнения и как всеки е успял да спечели нещо за себе си, откъдето ценния придобит опит и нови контакти.

Константин има намерение да посещава колкото се може повече лекциите в трите университета. „Избрал съм да посещавам лекции, свързани с „Американистика“, тъй като във Вашингтон бях записал доста предмети, свързани с тази сфера, и тя ми е интересна“, споделя той.

Стипендиантът не заминава с конкретни цели и очаквания. „Предпочитам да се наслада на времето си в Берлин и да надгради каквото мога впоследствие. Решил съм да направя много контакти, защото в стипендията участва хора от Нова Зеландия до Чили. Възможността, която германското правителство предоставя, е уникална“, допълва Константин.

Интересни са му и теми, свързани с международната сигурност и международните отношения. Засега е решил да продължи развитието си в чужбина, но след време и той има намерение да се завърне в България. „Смятам, че държавата ни се развива добре, особено в сравнение с годините назад. Трябва да направим максималното да поддържаме това темпо, защото не и да го ускорим. Идеята ми за момента е да се върна в България впоследствие и да дам нужното от това, което мога, на обществото и на страната“, казва той.

Сред миналогодишните стипендианти е Симона Николова, която следва магистратура по „Политическа социология“ във Философския факултет на Софийския университет. Преди

година тя заминава за Германия, седмица след като в страната се проведе парламентарни избори, което оказва влияние и на нейния стаж. Споделя, че очакванията ѝ от него не само се оправдават, а и са надминати.

„Периодът, в който пристигнахме, беше динамичен за Германия. Успяхме да видим Бундестага празен, без депутати. Прекарахме първите два месеца в така наречената подготовка за стаж, която по принцип е само месец. Беше полезно. Освен че научихме много неща, стипендиантите успяхме и да се сплотим като общност“, казва Симона.

Тя е причислена към Християндемократическия съюз и работи с Аня Карличек. В началото ѝ възлагат типичните стажантски задачи, но след като сформират комисии, започва да помага със съставянето на текстове, подготовка на информация за предстоящи разговори, присъствие в комисии и в работни групи.

„Този опит беше много интензивен и важен. Имахме няколко много интересни момента. Успяхме да проведем разговори с двама бивши канцлери – Ангела Меркел и Олаф Шолц. Запомнящ се момент беше и кратката среща с настоящия канцлер Фридрих Мерц. Срещнахме се с доста различни депутати“, разказва за преживяването по време на стаж Симона. Освен това им е позволено да присъстват и в пленарната зала.

„Бях там при обсъжданията за приемането на България в Евронзоната. Беше много интересно да видя позицията на различните партии“, споделя тя.

Допълва, че е научила много за германското общество, за динамиката в него, как гледат хората на различни проблеми, какви са разделенията в обществото.

В социален план, спомен за цял живот ѝ остават преживяванията с другите стипендианти, срещите, обиколките из Берлин и цяла Германия. „Това също е съществена част от преживяването. Приятелствата, които изградихме, са много ценни“, казва с усмивка Симона.

И съветва новите стипендианти да се наслаждават на времето си в Берлин. „Гледам с носталгия към този период. Всички преживявания, нови моменти и срещи с хора обогатяват и зареждат всеки от нас“, казва тя. И пожелава на Лора и Константин да преживеят само положителни емоции.

Дигитален клуб отваря врати в Регионалната библиотека във Варна

Розалина ДИМИТРОВА

Ново пространство за дигитално приобщаване и обучения откри Регионалната библиотека „Пенчо Славейков“ във Варна. Клубът е част от националната инициатива за развитие на уменията в условията на цифров преход и осигурява свободен и безплатен достъп за всички, които искат да надградят дигиталните си компетенции – хора с ограничен достъп до техника и интернет, възрастни граждани, представители на уязвими групи и безработни. Простран-

ството ще служи и като точка за електронни ресурси, онлайн курсове и възможности за самостоятелно обучение.

Проектът е реализиран по процедура „Изграждане на мрежа от дигитални клубове“ в рамките на Плана за възстановяване и устойчивост, финансиран от ЕС – NextGenerationEU.

Откриването съвпадна с отчетен ръст на интереса към електронните услуги, които библиотеката предлага.

„За втора поредна година онлайн посещенията се увеличават. През 2025 г. физическите

посещения са били 113 000, а виртуалните – над 130 000, което показва засилено присъствие на читателите онлайн“, съобщава директорът Радка Калчева.

Тя допълни, че нараства интересът и към социалните медии, в които библиотеката активно присъства. Последователите във „Фейсбук“ са се увеличили с 35%, а в „ТикТок“ са достигнали до 47 000 потребители.

Интерес предизвиква и мобилното приложение Libvar Mobile. Чрез него вече се подават 16% от заявките за ползване на литература.

Снимка БТА

Вестник „Питагор“ събира важното от живота в МГ – Пловдив

Младите журналисти показват и успехите на възпитаници на училището

Стела МАРИНОВА

Информация за всички най-важни и интересни събития от живота на пловдивската Математическа гимназия „Акад. Кирил Попов“, повече за успехите на талантливите ученици в нея и за учителите, които преподават в школото, както и за разнообразни рубрики за университетите у нас и в чужбина в помощ на кандидат-студентите – всичко това може да се намери на страниците на училищния вестник „Питагор“.

Изданието съществува от края на учебната 2023/2024 г., а идеята за вестника е дело на Адриана Кика и Мила Костадинова. Двете имат и ролята на редактори на ученическото издание до миналата учебна година. Тогава Адриана е в XI клас, а Мила – зрелостничка. Двете решават да предадат щафетата, тъй като предстои завършване. За главни редактори на вестника избират Ивелина Павлова и Анастасия Пенчева, които тази година са в XI клас.

Още от създаването на в. „Питагор“ двете дейни момичета пишат статии за вестника. През тази учебна година официално влизат в ролята на редактори на изданието и организират подбора на теми и писането на статии за страниците му.

Когато научава, че ще бъде дадено началото на училищен вестник, Анастасия има огромно желание да помогне със списването му и подготовката на материали. Водена е от мотива по този начин да допринесе за популяризиране на случващото се в гимназията, както и да се развива в по-различни дейности.

„Исках да опитам и евентуално да се преоткрия в нещо ново, да намеря ново хоби. Хареса ми идеята за вестник на гимназията и писането на статии, защото обичам и да творя. И от първата минута правя всичко с желание. С течение на времето започнаха да ми хрумват и нови идеи за

вестника“, споделя Анастасия, която е в специалност „Системно програмиране“.

Ивелина е в паралелка с профил „Математически“ и изучаване на английски език. Решава да оползотвори свободното си време с нещо различно. „Казах си, че може да ми хареса да пиша статии за училищния вестник, както се и случи. Тогава не бях много ориентирана какво искам да правя след училище, но вече знам, че това много ми харесва. Журналистиката ме интересува и може би съм се насочила към професия в тази сфера“, сподели тя.

В екипа на вестник „Питагор“ има около десетина ученици. Всеки, който има желание да пише за него, също е добре дошъл. За целта единствено трябва да попълни заявление.

Екипът има месечна онлайн среща, по време на която си разпределят статиите за следващия брой спрямо възможностите на

младите журналисти. Отделно учениците общуват и си помагат. „Имаме добра комуникация и доверие помежду си. Нещата вървят добре“, споделя с усмивка Ивелина. А Анастасия добавя, че в последно време с идеи се включват и осмислят. „Стараем се да ги изслушаме и да им помагаме“, отбелязва тя.

На страниците на в. „Питагор“ учениците искат да представят любимата си гимназия по най-добрия начин, като споделят за последните събития от училищния живот.

Поддържат рубрика за успехи на възпитаници на МГ „Акад. Кирил Попов“, а за кого точно да пишат, избират с помощта на анкета. Така всеки от учениците може да предложи да бъде подготвена статия за негов приятел, който има успехи, но е по-срамежлив да разкаже сам за тях.

„В рубриката „Успехи“ разказваме за голяма част от учениците,

постигнали върхове в най-различни категории и дейности. А в гимназията ни има изключително много такива хора. За нас е важно да ги отразяваме – от една страна, за да покажем техните постижения и вложения труд, а от друга – за да представим и гимназията ни“, подчертава Анастасия. Допълва, че се вълнува, когато потърсят някого, за да разкаже за постиженията си, и той се зарадва от интереса към себе си. „Те оценяват, че и във вестника представяме успехите им и труда, който са положили“, казва още ученичката от XI^в клас.

Всеки месец пишат и за различна кауза. „Избираме кауза или организация с интересни инициативи, като даваме информация за нея и как учениците могат да се включат като доброволци. Смятаме, че доброволческата дейност е важна за младите. Освен това при подбора на студенти редица университети също търсят учас-

тието в такива инициативи, така че рубриката би помогнала и за бъдещо кандидатстване“, споделя Ивелина.

Любима на Анастасия е рубриката, посветена на учителите. В интервютата с тях младите журналисти задават въпроси не само за предмета, по който преподават, а и за живота им извън училище. „По този начин успяваме да видим преподавателите си в по-различна светлина, тъй като с отговорите си изразяват себе си. Получават се интересни и вдъхновяващи разговори, които може да помогнат и на учениците в даден момент“, смята Анастасия Пенчева.

Обича да пише за рубриката „Успехи“, както и за специални събития за гимназията – например патронния празник, „Училището – мой втори дом“ и други.

На Ивелина ѝ харесва да пише за рубриката „Университети – сравнение“, в която сравняват условията във висше училище у нас и в чужбина. „Тази рубрика ми е на сърце, тъй като беше сред първите, за които започнах да пиша. Спомням си, че тогава момичетата, които бяха редакторки, ми казаха, че много им харесва статията, и се почувствах добре“, разказва тя. И допълва, че чрез анкета учениците избират за кои университети да представят информация на страниците на вестника.

Следа у Ивелина оставя и статията, в която отразява провешите се миналата година училищни игри на волята. „Тогава нашето училище спечели първо място и направих интервюта с учителите и с някои от участниците. Хареса ми как се получи статията“, посочва ученичката.

Тази година гимназията отбелязва своята 55-годишнина и екипът на „Питагор“ замисля последният брой за учебната година да бъде по-специален.

Засега вестникът се разпространява онлайн, като се изпраща чрез Ученическият съвет. Очаква се от тази учебна година всеки месец младите журналисти да имат възможност да го публикуват и в сайта на гимназията.

Снимка Личен архив

Анастасия Пенчева, Адриана Кика, Мила Костадинова и Ивелина Павлова (от ляво надясно)

Когато споделяме идеи, изграждаме мостове

В България има много възможности за добра научна кариера, убедена е гл. ас. д-р Меги Дакова, която е носител на наградата „Питагор“ 2025 за млад учен в областта на социалните и хуманитарните науки

Зина СОКОЛОВА

Интересът на д-р Меги Дакова към науката се формира още когато е студентка. „Активно бях привлечена да участвам в редица студентски изследователски проекти и различни менторски инициативи. Тогава се задълбочи моят интерес към темите, по които активно работя и днес. Самата аз проявявах любопитство към науката и заобикалящия ни свят, като търсех отговор на въпросите – защо се случва така, как трябва да бъде, кое е правилното нещо“, казва тя.

Очевидно този изследователски дух е забелязан и от нейните преподаватели в университета. Затова получава и много ранен достъп до научни проекти и изследователска дейност – още във II курс се включва в редица научни проекти, участва в множество национални и международни конференции.

„Продължавам в същия дух и сега се опитвам да привлека последователи, на които да дам от моето пламъче. Да им покажа, че наистина си заслужава всичко, което се прави в името на науката. Надявам се да ги стимулирам, за да може и те да поискат да създават малки научни общности и най-вече да имат вяра в смисъла на изследователската работа“, казва д-р Дакова.

Убедена е, че в България има много възможности за добра научна кариера. Има хора, които са готови да допринасят за това и наистина подкрепят младите учени. Наградата „Питагор“ е още едно доказателство и силен стимул за хора като нея. „Това е вдъхновяваща възможност, но и голяма отговорност“, казва тя.

Научните интереси на младата изследователка са в областта на „триъгълника на знанието“ (наука – образование – бизнес) и „четворната спирала на знанието“, включваща държавата като регулатор. Триъгълникът на знанието се разглежда от гледната точка на връзката между висшите училища, индустриалните предприятия, бизнес организациите и научноизследователската и развойната дейност. Чрез сътрудничеството между тези три важни елемента ще се повиши ефективността на образованието, ще се осъществи модернизацията на висшето училище, ще се стимулира развитието на научноизследователската и развойната дейност, финансирането и т.н. От триъгълника на знанието плавно се преминава към така наречената спирала на знанието, като се добавят още два важни елемента, а именно обществото и държавата.

Друг фокус с важно значение са технологичният трансфер, трансферът на знания, както и зелената и кръговата икономика. Научните търсения на д-р Дакова обхващат динамиката на научноизследователската и развойната дейност, разходите за образование, интересите на кандидат-студентите и комуникацията на науката в обществото. Изследванията ѝ са насочени към изграждане на устойчиви механизми за взаимодействие между академичните среди, бизнеса и държавата в подкрепа на иновациите.

В тази връзка, тя създава съвременен модел за взаимодействие в университетската среда, обединяващ образованието, науката и бизнеса и насърчаващ професионалната реализация и сътрудничеството между тях. Всичките тези процеси имат обществена стойност и са важни за създаването и изграждането на множество иновации и практически решения, водещи до възникването на нови технологии, които да бъдат

внедрени и да бъдат използвани от бизнеса.

„Затова говорим за т.нар. спирала на знанието. Обществото има определени потребности и приоритети, като се очаква неговото по-активно участие да спомага за засилване на връзката между тези елементи. Държавата има важна роля в тези процеси, защото създава благоприятна среда, добра екосистема и предоставя възможности за финансиране в образованието и в науката, осъществява и контрол“, подчертава д-р Дакова

Младият учен ще изследва в своята бъдеща монография технологичния трансфер и трансфера на знанието. Защото върху тях влияят няколко фактора с наистина много важно значение – да се насърчи повишаването на квалификацията на студентите и служителите, както и развитието на науката и повишаването на конкурентоспособността на висшите училища.

„Всъщност концепцията за триъгълника на знанието ще се реализира и ще носи своите блага там, където е създадена благоприятна устойчива среда. България се намира на много добро място в момента и има много възможности в това отношение“, смята д-р Дакова. Всичко това може да се реализира с активната подкрепа на държавата и ще допринесе за създаване на иновации и повишаване конкурентоспособността на страната.

Изследователката изучава и мнението на студентите по отношение на обучението и неговата практическа ориентация. За тази цел е провела множество анкетни проучвания и интервюта, като получените резултати са анализирани и описани в научни публикации. Допълнителен принос

представлява анализът на комуникацията на науката в българския социален контекст, с цел подобряване на общественото разбиране и подкрепа за научните постижения.

Държавата подкрепя активно връзката между науката и бизнеса и започват множество инициативи в помощ на науката и развитието на образованието. И в тази връзка, създаването на модели, които да опишат интегрираните управленски подходи за устойчиво развитие, е от съществено значение според д-р Дакова. Предлагат се важни концептуални модели с цел да се изградят устойчиви икономически връзки, които да се следват и развиват.

„Изследваме връзката между реализацията на студентите на пазара на труда и дали бизнесът подава ръка към висшето образование и към институцията университет“, подчертава младият учен.

По думите ѝ активното сътрудничество между страните в триъгълника на знанието и насърчаването на взаимодействието им е от решаващо значение за обществото. Те сформират иновационна екосистема, която се надгражда постоянно. И напоследък наистина се забелязва изключително добра синергия между страните в този модел. И това не е случайно, защото бизнесът е ползвател на научния потенциал и на образователния продукт. Бизнес организациите се приемат не просто като инструмент за инвестиции, а като ресурс със стратегическо значение. Те имат важно значение, защото, когато се търсят нови възможности за повишаване на конкурентоспособността на организациите, важно е самата бизнес организация активно да си взаимодейства с образователната и научната институция.

Снимка: Личен архив

Гл. ас. д-р Меги Дакова от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ спечели наградата „Питагор“ 2025 за млад учен в областта на социалните и хуманитарните науки. Тя е главен асистент в Катедра „Електроника, комуникации и информационни технологии“ на Физико-технологичния факултет към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Отличена е за своя принос в науката, свързан с изследвания върху конкурентоспособността на висшите училища и трансфера на технологии като инструмент за внедряване на научни резултати и иновации в практиката.

Дисертационният ѝ труд е на тема „Взаимодействие на висшето образование и индустриалното предприятие в условията на конкурентна бизнес среда“. Изследователката акцентира върху взаимодействието в „триъгълника на знанието“ (наука – образование – бизнес) и „четворната спирала на знанието“, включваща държавата като регулатор. Д-р Дакова се фокусира също върху добрите практики и изследователските центрове на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, разглеждани като модели за изграждане на научни мрежи и кластери.

Изследователката отбелязва още, че образованието е дългосрочен процес и неговият краен продукт – студентите, се реализират на пазара на труда. От друга страна, науката активно свързва висшето училище и икономиката на страната. Натрупаните от студентите знания и умения, формирани в образователния процес, се срещат с идеите и потребностите на бизнеса. Всичкото това води до създаване на нови идеи и иновации, които да се комерсиализират и да се разпространяват.

„И точно тук идва и моментът за технологичния трансфер, за който наистина се работи активно. Целта е да се събуди интересът на младите хора към научно мислене, към създаване на иновации и патенти и развитието на предприемачески умения. Работим активно в тази посока, използвайки интегрираните подходи в триъгълника на знанието. Работим в две области, но екипите са почти едни и същи. Разбира се, включват се и други хора, чиято експертиза е необходима за изследователската дейност. През годините са формирани различни екипи, насочени към кръговата и към зелената икономика“, подчертава д-р Дакова.

И напомня, че научната кариера у нас се развива на границата между възможности и предизвикателства. От една страна, се откриват възможности за включване в национални и международни изследователски проекти, работа с модерна апаратура и изграждане на професионални партньорства. От друга – съществуват и препятствия, които съпътстват този процес.

„Независимо от това опитът показва, че научната кариера в България е напълно възможна, когато се съчетаят няколко ключови елемента – постоянство, готовност за учене, активно научно любопитство, съдействие от семейството, активно участие в проекти, подкрепящ научен екип. И най-вече – вяра в смисъла на изследователската работа“, казва накрая д-р Дакова. И допълва, че науката ѝ е показала, че най-важното е не да знаеш всички отговори, а да не спиращ да ги търсиш.

„Науката е екипно усилие. Когато споделяме идеи, изграждаме мостове, когато работим заедно – създаваме бъдеще. Нека продължим да градим общност, която да вдъхновява“, призовава тя.

Да претвориш мечтите в изкуство

Обявиха победителите в конкурса на Националния дворец на децата

За поредна година при голям интерес преминава Националният конкурс „Моите детски мечти“, организиран от Националния дворец на децата и МОН. Традиционно той е част от Националния календар на Просветното министерство за изяви по интереси.

В направление „Литературно творчество (поезия и проза) – раздел „Поезия“, в първа възрастова група победител със „Светът ще се промени“ е Деа Димитрова (IV клас, ОУ „Св. Климент Охридски“, Павликени) с ръководител Невена Пенкова. След нея се нареждат Изабела Николова (IV клас, ОУ „Васил Левски“, Правец) и Весела Калоянова (IV клас, ОУ „Кирил Христов“, Стара Загора).

Колективна награда получава IV^в клас от ОУ „Кирил Христов“ – Стара Загора, с ръководител Нина Талаянова.

Във втора възрастова група (V – VII клас) първи с „Детски мечти“ е Георги Димов (VII клас, ОУ „Неофит Рилски“, с. Ягодово, общ. Родопи) с ръководител Иван Георгиев. Негови подгласници са Елида Маринова (V клас, СУ „Д-р Петър Берон“, Червен бряг) и Веселина Димитрова (VI клас, ОУ „П.Р. Славейков“, Ямбол). Колективна награда е присъдена на ОУ „Неофит Рилски“ – с. Ягодово, общ. Родопи, и на СУ „Д-р Петър Берон“ – Червен бряг.

В трета възрастова група (VIII – XII клас) първа с „Да бъде светлина“ е Фея Гератлиева (IX клас, клуб „Светлини сред сенките“, ОДК „Св. Иван Рилски“, Казанлък) с ръководител Валентина Димова. Второто и третото място са за Мариела Велинова (VIII клас, ОДК – Казанлък) и Флора Боянова (IX клас, СУ „Г. Ст. Раковски“, Котел).

В раздел „Проза“ в първа група победител с „Приказка за мечтите на мухата еднодневка“ е Калоян Делчев (II клас, ОУ „Алеко Константинов“, Димитровград) с ръководител Румяна Несторова. След него се нареждат Рая Мутафчиева (III клас, ОДК – Казанлък) и Елеонора Паунова (IV клас, ОУ „Кирил Христов“, Стара Загора).

Във втора група начело с „Ще оставя прозраца открехнат“ е Ева Янкова (VII клас, I. ОУ „Христо Ботев“, Търговище) с ръководител Галина Станчева. Следват я Джулия Пицутти (VI клас, ЧОУ „Св. Седмочисленици“, Ловеч) и Цветелина Христова (VI клас, ОУ „П.Р. Славейков“, Ямбол).

Снимка Фондация „Шанс за децата и природата на България“

Никола Кацарски (IX клас, НУИ „Панайот Пипков“, Плевен) – първо място в раздел „Проза“ и второ място в раздел „Приложно изкуство“

Колективна награда получават представителите на ОУ „Райна Княгиня“ – Пловдив, с ръководител Петя Динкова.

В трета група с „Мечтата, която не ми позволи да се счуя“ печели Никола Кацарски (IX клас, НУИ „Панайот Пипков“, Плевен) с ръководител Диана Горанова. Сред призьорите се нареждат и Синем Шукриева (VIII клас, клуб „Репортери“, ЦПЛР – ЦУТНТ, Разград) и Кирил Киров (IX клас, ПГИИ „Джон Атанасов“, Търговище).

Колективна награда получава „Ателие за приказки“ при НЧ „Христо Ботев 1937“ – Бургас, с ръководител Атанаска Желязкова.

В направление „Музикално изкуство“ – раздел „Написване на нова детска песен

(забавна) с непубликувана музика по собствен текст, неучаствала в други конкурси и фестивали“ в групата V – VII клас първо място за музиката и текста на песента My Childhood Dreams печелят Петра Такева и Тея Недялкова (V клас).

В трета група е присъдено само едно трето място на Маргарита Хатченко (VIII клас) за Holiday Song.

В раздел „Написване на инструментално произведение“ във втора група журито определя едно второ място на Михаела Карова (V клас) за пиесата за пиано „Зимни игри“.

В направление „Изобразително изкуство“ – раздел „Рисунок“ в първа група победител е Даная Димитрова (IV клас, артклуб

„Тея“, ЦПЛР – ОДК, Ловеч) с ръководител Кремена Попова. Второто място поделят Ачелия Абаз (7 г., Школа по изобразително изкуство, ЦПЛР – ОДК, Ардино) и Иван Боринаров (II клас, клуб „Еврика“, ЦПЛР – ОДК, Петрич). Трети е Владислав Кахайов (8 г., школа „Колорит“, ОНЧ „Заря 1858“, Хасково).

Във втора група първа е София Владимирова (VI клас, школа „Мода и дизайн“, НДД) с ръководител Милена Владкова. На второ място са класирани Рая Йосифова (VI клас, артателие „Рисувай с вяра“, НЧ „Парашкев Цветков“, Плевен) и Емилия Стойчева (V клас, артклуб „Тея“, ЦПЛР – ОДК, Ловеч). Трети са Сияна Събева (VII клас, СУ „Владимир Комаров“, Велико Търново) и Косара Атанасова (13 г., школа „Колорит“, ОНЧ „Заря 1858“, Хасково).

В трета група на първите три места са класирани Стефани Нанчева (IX клас, школа „Колорит“, ОНЧ „Заря 1858“, Хасково) с ръководител Веселина Делчева, Виктория Донева (XI клас, ПГСАГ „Ангел Попов“, Велико Търново) и Иван Тодоров (X клас, артшкола „Живопис“, Военен клуб – Казанлък).

В раздел „Приложно изкуство“ в първа група печели Берен Исмаил (II клас, СУ „Христо Ботев“, с. Чорбаджийско, обл. Кърджали) с ръководител Ирина Йосифова.

Във втора група колективна първа награда получават Владимирова (VI клас), Магдалена Митева (VI клас) и Христина Вачева (VII клас) от школа „Мода и дизайн“ в Националния дворец на децата с ръководител Милена Владкова.

Индивидуално първо място печели Емоника Николова (VI клас, СУ „Вичо Грънчаров“, Горна Оряховица) с ръководител Надежда Георгиева. Втора е Сиана Павлова (VI клас, СУ „Алеко Константинов“, Луковит), а трета – Виктория Канева (Школа по етнография при Младежкия център – Хасково).

В трета група призьорите са Божидара Хинова (X клас, СУ „Вичо Грънчаров“, Горна Оряховица) с ръководител Надежда Георгиева, Никола Кацарски (IX клас, НУИ „Панайот Пипков“, Плевен) и Виктор Делчев (XI клас, МЦ – Хасково).

Журитата в трите направления на Конкурса присъждат и поощрителни награди в различните възрастови групи и раздели.

Лауреатите от надпреварата получават своите награди на 26 февруари на церемония в Националния дворец на децата в София. **АЗБУК**

Делото и заветите на Апостола са живи

Повече от 1000 участници се включват в Първия национален ученически конкурс „По следите на Апостола“, информират за „Аз-буки“ организаторите от Профилираната гимназия за чужди езици „Васил Левски“ – Бургас, с директор Весела Иванова, които провеждат надпреварата с подкрепата на Регионалното управление на образованието и МОН.

Проявата, посветена на делото, заветите и личността на Васил Левски, е включена и в Националния календар на МОН за изяви по интереси на децата и учениците за настоящата учебна година.

Учениците представят своите знания, талант и родолюбие в три възрастови групи и в три направления: „Литература“ – 454 участници, „Изобразително изкуство“ – 494, и „История“ – 57.

„Журито беше сериозно затруднено поради големия брой творби с високо художествено, изследователско и идейно ниво. В много от разработките и художествените произведения ясно личаха личното отношение, емоционалната ангажираност и задълбоченото осмисляне на личността и делото на Апостола на свободата“, коментират от ПГЧЕ „Васил Левски“ – Бургас. И допълват, че представените исторически изследвания се отличават с прецизност, коректна терминология и локални проучвания, а литературните и художествените творби – с оригиналност, въображение и активна гражданска позиция.

Изабела Русимова, ПМГ „Проф. Емануил Иванов“, Кюстендил – II място

Организаторите изразяват искрена благодарност към всички ученици, вложили сърце, знания и творчество в своето участие, както и към техните учители и научни ръководители за подкрепата, вдъхновението

и отдадеността в процеса на подготовка.

„Първият национален ученически конкурс „По следите на Апостола“ доказва, че идеалите на Васил Левски продължават да живеят в сърцата на младите българи, като вдъхновяват размисъл, творчество и активна гражданска позиция“, допълват те.

В направление „Литература“ в първа възрастова група (I – V клас) победител е Александър Калчев (IV клас, 112. ОУ „Стоян Заимов“, София). Второто място е за Сема Мустафа (III клас, ОУ „Св. Климент Охридски“, Бургас), а третото печели Ема Константинова (III клас, 4. ОУ „Иван Вазов“, Монтана).

Във втора възрастова група (V – VII клас) първа е Пресияна Съботинова (VI клас, ОУ „Любен Каравелов“, Ямбол), следвана от Жанет Радева (VI клас, ППМГ „Нанчо Попович“, Шумен) и Александра Тодорова (VII клас, ОУ „Иван Вазов“, Видин).

В трета възрастова група (VIII – XII клас) първите трима са Назифе Мехмед (XI клас, СУ „Елин Пелин“, с. Руен, обл. Бургас), Стойко Альошев (XII клас, ПГСД „Инж. Недьо Ранчев“, Стара Загора) и Николай Дончев (XII клас, ПГСАГ „Кольо Фичето“, Бургас).

В направление „История“ в групата VII – VIII клас печели Поли Младенова (VII клас, ОУ „Васил Левски“, Ловеч) пред Александър Михайлов и Теодора Михайлова (VII клас, ОУ „Проф. Иван Батаклиев“, Пазарджик) и Ивайло Наков (VIII клас, ПГПЧЕ „Екзарх

Йосиф“, Разград).

В групата IX – X клас призьори са Кристиан Скендеров и Йордан Петров Илиев (X клас, ПГ „Цар Иван Асен II“, Асеновград), Иван Замфиров (IX клас, ФСГ „Васил Левски“, Добрич) и Елеонора Нанкова (X клас, СУ „Саво Ц. Савов“, Пирдоп).

В групата XI – XII клас победител е Лариса Христова (XII клас, ПГСС „Никола Пушкиров“, Попово) с подгласници Валентин Пушкиров (XII клас, ДФСГ „Интелект“, Плевен) и Марио Иванов (XI клас, ПГИТМТ „Проф. Лъчезар Цоцорков“, Панагюрище).

В направление „Изобразително изкуство“ в групата I – V клас първи е Адриан Александров Илиев (IV клас, 112. ОУ „Стоян Заимов“, София). Второто място е за Бейсин Бейсинов (IV клас, ОУ „Н.И. Вапцаров“, Попово), а третото – за Валентин Андонов (III клас, ОУ „Петко Каравелов“, Асеновград).

В групата V – VII клас първите трима са Рая Абаджиева (VII клас, ОУ „Цанко Церковски“, Мизия), Ивайла Димитрова (VII клас, 3. ОУ „Д-р Петър Берон“, Монтана) и Стелиана Каменова (VII клас, ОУ „Цанко Церковски“, Мизия).

И в групата VIII – XII клас призьори са Марина Месрбович (XI клас, Национална гимназия по сценични и екранни изкуства, Пловдив), Изабела Русимова (X клас, ПМГ „Проф. Емануил Иванов“, Кюстендил) и Александра Йотова (IX клас, АЕГ „Гео Милев“, Бургас). **АЗБУК**

ОУ „Васил Левски“ в Белене отбелязва патронния си празник

Ралица ГОСПОДИНОВА

Патронния си празник отбелязва ОУ „Васил Левски“ в Белене. „Всяка година се стремим да внесем нещо различно, интересно и запомнящо се за учениците ни“, споделя за „Аз-буки“ директорът Румяна Богданова.

Тази година новостите са турнир по джаги, видеоприказка за Левски в STEM фойе и подреждане на пъзел с lika на Апостола.

Традиционно се провеждат и спортни надпревари за учениците от начален етап под надслов „Малките лъвчета“ и конкурс за рецитиране на стихотворения, посветени на Васил Левски.

„Победителят в рецитала „153 години безсмъртие“ – Косара Генова, прогимназиален етап, се представи на церемонията по поднасяне на венци и цветя пред паметната плоча на Апостола в двора на училището, която изпълняват за поредна година с участието на 55-и инженерен полк – Белене. На нея присъстваха и ръководството на Общината, общински съветници, ръководители на институции, деца, ученици, граждани“, обясни Богданова.

В словото си тя заяви: „Често говорим за

Снимки Авторът

Косара Генова печели училищния конкурс за рецитиране

завета на Левски. И не го разбираме само като думи и призови. Апостолът ни остави житейски пример, който не избледнява с времето. Той завеща на нас, бъдещите поколения, вярата, че сме способни да градим свят, в който справедливостта е реалност. Нека бъдем онези, които ще продължат неговия път – не с

величави думи, а с упорити действия, с поглед към бъдещето, което той така ясно провидя. В днешния свят на безкрайни промени, в който ценностите губят стойност, Левски остава вечен фар. А ние трябва само да го следваме. Да достигнем до онази възвишеност, която той сътвори и ни предаде!“.

Деца подреждат пъзел с lika на Апостола

В крайдунавския град, в училищния двор на ОУ „Васил Левски“ е единственото място, където може да се положи цвете в памет на великия българин.

Честванията „Свободата на Левски“ в беленското училище започват на 16 февруари и завършват на 19-и.

Представителният духов оркестър „Стефан Стефанов“ празнува 75 години

Под диригентството на маестро Вилимир Кирилов музикантите от село Гара Елин Пелин преобразяват всекидневието и доставят радост

Петя НИКОЛОВА

Историята започва през 1951 година, когато младият учител и музикант, копривщенецът Стефан Стефанов създава духовия оркестър в Елин Пелин. Днес, през 2026 г., мисията да пребъде детско-юношеската музикална школа, продължава.

В разказа ни води Вилимир Кирилов – настоящият художествен ръководител и диригент на Представителния духов оркестър (ПДО) „Стефан Стефанов“. Пред „Аз-буки“ той споделя как с подкрепата на Община Елин Пелин в лицето на кмета Ивайло Симеонов, с помощта на своя брат Иван Кирилов, както и на всички, отдадени на музикалното изкуство, с много усилия продължава едно благородно дело.

„Има нещо величествено и свещено в благородното дело да създадеш, да вградиш в него мечтите си, да му вдъхнеш неповторим дух, да го превърнеш в традиция и да го предадеш на поколенията, за да го пазят, развиват и продължават напред!“, казва маестрото.

За 75 години оркестърът се превръща в истинска школа за музикална култура и образование. В нея са обучени над 3000 деца, юноши и девойки, като много от тях са поели по професионалния път на музиката. Живеещите в региона на Елин Пелин свързват всяко по-важно събитие, празник или фестивал с духовата музика. Оркестърът отдавна е емблема на общината.

Във витрината, пълна с купи, грамоти и награди, се вижда признанието към музикантите, обиколили не само България, но и редица други страни. Оркестърът е представял страната ни в Русия, Германия, Полша, Чехия, Гърция, Македония, Унгария. Притежава лауреатско звание и златни медали от третия, четвъртия и петия Републикански фестивал на художествената самодейност. По случай 60-ия и 70-ия си юбилей получава две златни лири, връчени от Станислав Почекашки – председател на Съюза на българските музикални и танцови дейци.

Снимка Личен архив

Диригентът Вилимир Кирилов с част от ръководения от него оркестър

С богатия си репертоар от маршове, българска народна музика, съвременни класически произведения, част от които се изпълняват съвместно с мажоретния състав „Нани Денс“ с ръководител Надежда Данаилова, оркестърът оставя незабравими спомени и емоции у публиката. Богатият набор музикални инструменти – флейти, кларинети, саксофони, тромпети, валдхорни, тенори, тромбони, туба и ударни (голям и малък барабан с чинели), пробужда сетивата, а изпълненията на музикантите преобразяват всяко събитие, независимо дали е общинско тържество, Националният празник 3 март или училищна изява.

Вилимир Кирилов споделя, че дълголетие на оркестъра се дължи и на запазен дух на основателя и народен учител Стефан Стефанов.

„Неговото име винаги е сплотявало оркестъра, вдъхновявало ни е и ни е давало сили да продължим напред. Всеки, който е преминал през тази музикална школа, носи учителя в сърцето си“, казва той. Така, по пътя към успеха, още през 1979

година музикалната формация получава званието „Представителен“. Две години по-късно се сдобива и с орден „Кирил и Методий“ – първа степен.

„Аз съм диригент на ПДО „Стефан Стефанов“ от 1993 г. и оттогава до днес се старая да издирвам, да намирам таланти и музиканти от всички училища в района. По тази причина всяка година провеждам учебно-образователни концерти“, казва настоящият диригент.

Още в началото на тази година Вилимир организира учебно образователни концерти – на 21 януари в СУ „Васил Левски“ и НУ „Христо Ботев“ в града, и на 6 февруари – в селото на гарата. Там музикантите свирят в Основното училище, носещо също името на Стефан Стефанов, и в Началното „Отец Паисий“. Оркестърът събужда емоции, очарова малките си слушатели с популярни мелодии и предизвиква истинско любопитство.

„Децата слушаха със затаен дъх и откриваха нов свят – свят на звук, ритъм и вдъхновение. Представянето на различните духови инструменти предизвика искрено

възхищение“, споделят от екипа на СУ „Васил Левски“.

„Музикалният салон беше сцена – сцена на едно интерактивно музикално събитие. Учениците не бяха само слушатели – те участваха активно в концерта, включиха се с голямо удоволствие в ритмичните игри. Благодарим от сърце за прекрасните изпълнения, които успяха да ги вдъхновят!“, казват от Основното училище в селото.

Именно музикалният салон в училището на гарата е репетиционната база на оркестъра днес. Интересно е, че културният живот в малкото населено място се съживява след идването на музикалния педагог, композитор, диригент и учител по френски език Стефан Стефанов. През 50-те години на миналия век той поставя там оперети като „Шибил“ и „Сватба в Малиновка“. С личното му съдействие през 1980 година в Основното училище се създава зала с подходяща акустика, която подпомага подготовката и на днешния оркестър.

Като се връща назад, през 80-те години на миналия век, Вилимир Кирилов признава, че оркестърът тогава е наброявал между 120 и 150 деца.

„Сега са 25 – 35. Предимно ученици от 2. до 12. клас, но има и по-възрастни музиканти, както и начинаещи, които постепенно придобиват умения и се подготвят за големия състав. В днешно време е много трудно да се поддържа едно такова дело, но въпреки всичко намираме начин да привлечем деца. Трябва да отбележа, че съществуването на оркестъра би било немислимо без подкрепата на Община Елин Пелин и на кмета Ивайло Симеонов. Благодарение на тяхната помощ подновихме инструменталната база и униформения реквизит“, казва маестрото.

Самият той също е преминал през школата на оркестъра, награждаван е, има почетни отличия и признания. За себе си казва, че най-голямото му предизвикателство е да закърпи децата с любов към музиката и да ги научи на отговорност и родолюбие.

„Това ме кара да се чувствам горд, и ми дава сили и вдъхновение да вървя напред“, признава Кирилов.

Министерство
на образованието и науката
Национално издателство за
образование и наука „Аз-буки“

Директор:
ЕМИЛ СПАХИЙСКИ
Заместник-директори:
СТОЯН СТОЯНОВ
ВЕНЦИСЛАВ ГЕНКОВ
1113 София
„Цариградско шосе“ 125, бл. 5
За цялата страна:
0700 18466
izdatelstvo.mon@azbuki.bg
azbuki@mon.bg
<https://www.azbuki.bg>

Аз-буки

Банкова сметка:
„Обединена българска банка“ АД
IBAN: BG38UBBS81553139075716
BIC: UBBSBGSF

Национален седмичник
за образование и наука

АЗ-БУКИ

ISSN 0861-3990

РЕДАКТОРИ:

д-р Зина Соколова

z.sokolova@azbuki.bg

д-р Дилияна Кочева

d.kocheva@azbuki.bg

Стефа Маринова

s.marinova@azbuki.bg

Боряна Трайчева

b.traycheva@azbuki.bg

Дарена Михайлова

d.mihailova@azbuki.bg

ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН:

Иво Христов

i.hristov@azbuki.bg

Петър Владов

p.vladov@azbuki.bg

СТИЛИСТ-КОРЕКТОР:

Анелия Врачева

a.vracheva@azbuki.bg

ФОТОРЕПОРТЕР:

Олег Попов

РЕКЛАМА И**РАЗПРОСТРАНЕНИЕ:**

izdatelstvo.mon@azbuki.bg

КОРЕСПОНДЕНТИ В СТРАНАТА:**Белене** – Ралица Господинова
088 7418349**Бургас** – Дана Митева
0898361338**Варна** – Розалина Димитрова
088 339920**Велико Търново** – Здравка Маслянкова
088 6653255**Видин** – Борислава Борисова
vidinstar@gmail.com**Ловеч** – Жанина Илиева
087 7209597**Пловдив** – Деляна Лукова
088 7271712**Смолян** – Ангел Добриков
088 9703271**Кюстендил** – Северина Димитрова
089 5789515**Шумен** – Светлана Крумова
srkrumova@gmail.com**ДЕЖУРЕН РЕДАКТОР:**

Дилияна Кочева

Предпечатна подготовка:

НИОН „Аз-буки“

Печатница: „Алианс Принт“ ЕООД
ж.к. „Дружба“ 1, ул. „Илия Бешков“ 3А
Неподписаните снимки в броя са от архива
на в. „Аз-буки“ и глобалната мрежа

Материали не се връщат
Авторските права на публикуваните
текстове и илюстрации са
собственост на вестника

НИОН „Аз-буки“ издава
научните списания:

„Български език и литература“

„Чуждоезиково обучение“

„Математика и информатика“

„Педагогика“

„Професионално образование“

„Философия“

„Стратегии на образователната

и научната политика“

„История“

„Обучение по природни науки

и върхови технологии“

Какво става със Земята

Интерактивна изложба в „Музейко“ насърчава обучението извън класната стая

Над 240 организирани ученически групи са посетили образователната изложба „Какво става със Земята“ в „Музейко“ от нейното откриване досега, съобщават от Пресцентъра на Столична община.

„Интересът към изложбата показва, че когато образованието се случва чрез преживяване, резултатите са видими. За нас е важно децата да получават знания по начин, който ги ангажира и провокира да мислят“, каза заместник-кметът в направление „Култура и туризъм“ на Столичната община Благородна Здравкова по време на открит урок за ученици от III и IV клас на 145. ОУ „Симеон Радев“.

По думите ѝ Общинският културен институт Научно-образователен детски център Музейко е отличен пример как образованието може да излезе извън рамките на класната стая и да се превърне в реално преживяване. „Темата за климата е тема за бъдещето на тези деца – и именно затова трябва да бъде представена по разбираем и въздействащ начин“, подчерта още Здравкова.

Откритият урок е част от партньорството между Столичната община, „Музейко“ и училищата в София за насърчаване на интерактивните форми на обучение извън класната стая. В рамките на посещението учениците участват в специален модул, посветен на климатичните промени и взаимодействието между природните системи на Земята.

Изложбата „Какво става със Земята“ е създадена през 2025 г. по повод 10-годишнината на „Музейко“ и включва експериментални модули, интерактивни и визуални инсталации. Те представят по достъпен начин процеси като въглеродния цикъл, глобалното затопляне, топенето на ледовете и връзките

между биосферата, литосферата, хидросферата и криосферата.

Сред най-впечатляващите елементи са диорамата за въглеродния отпечатък, интерактивните сценарии, показващи как урбанизирани пространства могат да се окажат под вода при различни климатични прогнози, както и зоната с атмосферни явления, която чрез звук и светлина пресъздава силата на екстремните климатични събития. Учениците имаха възможност да чуят автентичен звук от топящи се ледове в Антарктида и да наблюдават чрез термовизуални ефекти как различните градски повърхности задържат топлина и се превръщат в т.нар. „градски топлинен остров“.

През 2025 г. „Музейко“ отчита рекорден интерес – близо 550 организирани групи, което представля-

ва почти двойно увеличение спрямо предходни години. Данните показват устойчива тенденция образователните институции да търсят интерактивни и практически форми на обучение, които ангажират учениците и развиват критично мислене.

Столичната община продължава да подкрепя инициативи, които свързват образованието с културните институции на града и дават възможност на децата да усвояват знания чрез активно участие и личен опит.

Изложбата „Какво става със Земята“ остава отворена за организирани училищни посещения до края на втория учебен срок. Учителите могат да заявят участие и да включат темите за климата и устойчивото развитие в учебния процес чрез практическо и вдъхновяващо преживяване. **АЗ-БУКИ**

Снимка Пресцентър на Столична община

ПРАВНА КОНСУЛТАЦИЯ

Тодор КАПИТАНОВ

Трудовото възнаграждение е основният източник на доход за повечето работещи и законът го защитава строго. Въпреки това, на практика често възникват ситуации, в които работодателят удържа суми от заплатата – понякога законосъобразно, а понякога в нарушение на правилата. Липсата на ясна информация води до злоупотреби, неправомерни удържки и финансови затруднения за служителите. В тази статия ще разгледаме в кои случаи удържките са допустими, кога са незаконни и какви права има работникът при неправомерно намаляване на възнаграждението му.

Законни и незаконни удържки от трудовото възнаграждение

Правилата за извършване на удържки от трудовото възнаграждение на работника или служителя се прилагат независимо от обстоятелството дали трудовият договор е срочен, за неопределено време, със или без клауза със срок за изпитване, основен, допълнителен и т.н.

Редът за налагане на запови върху трудовото възнаграждение и за извършване на удържки от заплатата действа по отношение на всички работници, служители и работодатели, без значение дали се трудят в държавни, общински, или в частни предприятия.

Законът урежда изрично само случаите, в които е допустимо да се правят удържки от трудовото възнаграждение без съгласието на работника или служителя. Тези случаи са изчерпателно посочени в Кодекса на труда, което е гаранция на законовата закрила спрямо трудовото възнаграждение, предвид неговото основно предназначение – да осигури издръжката на работника или служителя и на неговото семейство.

Съгласно чл. 272, ал. 1 от Кодекса на труда без изричното съгласие на работника или служителя удържки от трудовото му възнаграждение могат да се правят за:

1. Получени аванси. Съгласно закона трудовото възнаграждение се изплаща авансово или окончателно всеки месец на два пъти, доколкото не е уговорено друго. Когато лицето получава аванс, при окончателното изплащане на трудовото възнаграждение за месеца от общата сума се удържа авансово изплатената част за същия календарен месец.

2. Надвзети суми, вследствие на технически грешки. „Технически“ са грешките в пресмятането, в записването, в размера на сумата на трудовото възнаграждение, случаите, когато работник погрешка се подписва в графата на ведомостта срещу името на свой колега и други подобни грешки. Техническите грешки се разграничават от грешки в правното основание

за получаване на трудовото възнаграждение. При липса на правно основание за плащането е недопустимо работодателят да прави удържки под предлог за техническа грешка.

3. Осигурителни вноски. От трудовото възнаграждение работодателят удържа и внася осигурителните вноски, които са за сметка на работника или служителя, осигурен за всички осигурителни случаи. Това са осигурителните вноски за социални рискове, които работникът или служителят дължи за своя сметка.

4. От заплатата се прихващат и данъците, които по специални закони могат да се удържат от трудовото възнаграждение. Според действащото законодателство това е данъкът за облагане доходите на физическите лица.

Други видове данъци – като например данък сгради или данък наследство, не могат да се удържат от трудовото възнаграждение, освен ако върху заплатата по надлежния ред е наложен запов за неплатеното данъчно задължение, което е разгледано в следващия случай.

5. От трудовото възнаграждение се удържат сумите, произтичащи от запови, наложени по съответния ред.

Следва да се има предвид, че законът допуска неплащане или намаляване на трудовото възнаграждение на работника или служителя при виновно неизпълнение на трудовите норми, както и при произведена некачествена продукция по негова вина, според годността на продукцията.

Извън посочените случаи на допустими удържки, намаляване или неплащане на трудовото възнаграждение работодателят няма право да удържа или прихваща суми от трудовото възнаграждение без съгласието на работника или служителя. Той не може да предвижда каквито и да било парични санкции, глоби или удържки нито в колективен, нито в индивидуален трудов договор, нито в правилника за вътрешния трудов ред или в други вътрешни правила на предприятието.

ЖАНР В ЛИТЕРАТУРАТА, КИНОТО И ДР. КАТЕГОРИЯ, ПРИСЪЩА НА ГЛАГОЛА	ШАХМАТЕН КОЕФИЦИЕНТ	СТРЕЛКА НА СЛЪНЧЕВ ЧАСОВНИК	РУСКИ САМОЛЕТИ	ХИБРИД КРЪСТОСКА	ПОВЕСТ ОТ ИВАН ВАЗОВ	ОБРАЗ	ПРИДИРЧИВ ЧОВЕК	ФРЕНСКИ ПИСАТЕЛ (1621-1695)	
⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
ЕТАЖ ОТ КРЕЛНАТА СИСТЕМА (ГЕОЛ.)			ПРИСПОСОБЛЕНИЕ ЗА ЗАКЛЮЧВАНЕ	ГЕРОЙ НА ГОРКИ	ВИД ПЛАТ	РАЗКАЗ ОТ ЕМ. СТАНЕВ			
⇒		ДРЕВНОГРЪЦКИ ПОЕТ - „ИЛИАДА“	⇒	⇒	⇒	⇒			
ГЕРОЙ НА ДЖ. К. МЕНОТИ ОТ „КОНСУЛЪТ“	ВЪЗВЕЛИЧАВАНЕ ПРОСЛАВЯНЕ	⇒	ГЕРОЙ ОТ „МАМИНОТО ДЕТЕНЦЕ“	ХИЩНИК ОТ РОДА НА КОТКИТЕ	МАНГАНОВА РУДА	ДЪРВОДЕЛСКИ ИНСТРУМЕНТ	ДЕВЕТОСТИШИЕ		
⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒		
ПИСТА ЗА БЯГАНЕ	МАРКА ХРАНА ЗА КОТКИ		ВИД КОЛБАС	ГЕРОИНЯ НА МОПАСАН	ГЕРОИНЯ НА ИВАН ОСТРИКОВ	ДРЕВНОРИМСКО ПРЕДСТАВЛЕНИЕ	АМЕРИКАНСКИ РЕЖИСЬОР „ПО МИСУРИ“	БУДИСТКИ ХРАМ	СТИХОТВОРЕНИЕ ОТ ИВАН ВАЗОВ
⇒	⇒		⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
НЕМСКИ ПИСАТЕЛ - „АНТОН И ТОЧИЦА“ (1899-1974)			ОПЕРА ОТ ДЖУЗЕПЕ ВЕРДИ	ИТАЛ. ОСТРОВ В СРЕДИЗЕМНО МОРЕ	Киевски княз (неизв.-912)	Псевдоним на Димчо Дебелянов			
⇒		РУСКИ АВИОКОНСТРУКТОР (1909-1970)	⇒	ЙЙЧИЦЕ НА ВЪШКА	ВЕСЛО	⇒	ПОДКРЕПА	ХРЕМА	
⇒		⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	
МАЛОЛИТРАЖЕН СЪСТЕЗАТЕЛЕН АВТОМОБИЛ	МЪЖКА ПРИЧЕСКА	КИТАРИСТ НА БОН ДЖОУВИ	АНГЛИЙСКИ ПОЛЯРЕН ИЗСЛЕДОВАТЕЛ	СЪПРУГ НА БАЩИНА СЕСТРА	НАЗВАНИЕ	ГЕРОИНЯ НА А. МОРОА ОТ „КЛИМАТИ“	ГЕРОИНЯ НА А. МОРОА ОТ „КЛИМАТИ“	НЕНАСИТЕНИ АЛКОХОЛИ	СТИХОТВОРЕНИЕ ОТ РОБЪРТ БЪРНС
⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
ИСПАНСКИ ПОЕТ (1899-1936)	ЗАВИСИМ ФЕОДАЛ		ГРАД В МЕМЕН	СТИЛ В ИЗКУСТВОТО ОТ XIX В.	ГЕРОИНЯ ОТ „ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН“	ФР. АКТРИСА „СТО И ЕДНА НОЩ“	БРАТ НА МОЙСЕИ (БИБЛ.)	ФРЕНСКИ ПИСАТЕЛ (1854-1905)	ВНОС НА СТОКИ
⇒	⇒		⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
МИННА ГАЛЕРИЯ БЕЗ ИЗХОД	ТЕПЕ	СЪПОЩЕНЕН КАМЪК	ПРЕЛЕТНА ПОИНА ПТИЦА	РИБА КАЛЕНИК	ЛЕКА ЛЯТНА МЪГЛА	ПОДСЪЩЕСТВА ВЪВ ФЕНТЪЗИ ЖАНРА	ГЕРОЙ ОТ „ОДСЕЯ“	РЕКА В ИТАЛИЯ	ПОЛСКИ ФАНТАСТ „СОЛАРИС“
⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
СВЕТОВНА ОРГАНИЗАЦИЯ	СКИ-КУРОРТ В САЩ	КОЛОРАДО	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
АМЕРИКАНСКА РОК-ГРУПА, СЪЗДАДЕНА ПРЕЗ 1969 Г.	РОМАН ОТ САБИР АХМЕДОВ	МЛЕЧЕН ПРОДУКТ	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
ИНДОНЕЗИЙСКИ ОСТРОВ	ГЕРОЙ НА ЖУЛ ЛЕВИ ОТ ОПЕРАТА „НЕДА“	ГРЕДИ НА МАЧТИ	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
ГЕРОЙ НА СТ. Л. КОС-ТОВ ОТ „СИМЕОН“	ТРИКОРПУСЕН КОРАБ	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒
АЗИАТСКО СПИРТНО ПИТИЕ	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒	⇒

РЕЧНИК: АСАН, ГНОМОН, МТК, НЕРИТ, ОРТ

ЕВЕЛИНА ТУМБЕВА

Отговори от миналия брой	Водоравно: Лексикология. Ечемик. "Диана". Еро ("Еро от оня свят"). Гек. "Вела". Рамка. "Еванда". Луидор. Ко. Талес. Низ. Ута. Етна. Вол. Жега. Оазис. "Мара". Кецовце. Лан. Преспа. Вин(Вилхелм). Ресто. Ат. Сталактит. Схема. Ботел. Лустро. Иразер. Беларус. Бъркли. Оро. "ВЕФ". Чен (Джоан). Кабел. "Стар". Латиница. Авилов (Михайл). Шина. "Атари". Немиров (Добри). Рат. Факел. Щора. Оклахома. Емили. Клер. Есе. "Арабела". Таити. Фея. Лозана. Икар. Нив. Хоро. Анатолия. Кабаие (Монсерат). Етан. Спорт. Тон. Гот (Карел). Тоти (Фабиано). Ооли. Деж. Бодигард. Распер. Роман. Кукери. Стока. "Уилоу". Пена. Иглу. Лад. "Терма". Торино. Скара.	Отвесоно: Редактор. Обелиск. Елатерит. Кимон. Естефан (Глория). Лея. Божоле. Исак. "Амстел". Тарас. Хан. Мор. Инат. Апалачи. Ахелой. Баум (Вики). Яка. Аврал. Ренато. Орегон. "Елоа". Алунит. Мазо. Од. Плевел. Вкус. Цафара. Етикет. "Орас". Китс (Джон). Кара (Карло). Анат. Гуно (Шарл). Огон. "Женитба". Икебана. Акар. Деец. Тръба. Еме (Анук). Антре. Тяга. Гор (Генадий). Орев (Павел). Лилит. Одрин. Навес. Клин. "Лакост". Иго. Шекли (Робърт). Есхил. Лещи. Ампири. Узо. Тери (Ельн). "Омо". Трио. "Асус". Леви (Жул). "Алома". Свирка. Ярост. Медуза. Азот. Ралин (Радой). Топола. Гилотина. Ерато. Итин (Владимир). Лекар. Карас. Терор. Взрив. Тирада.
--------------------------	---	--

АБОНАМЕНТ 2026

Днес в броя
Фонд „Научни изследвания“ отплати 22 успешни проекта в 11 области

АЗ-БУКИ
НАЦИОНАЛЕН СТАНДАРТИЗАН ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
www.azbuki.bg

Наг 3100 зрелостници на допълнителна матура

2780 лв. за асистент във висше училище
Министерският съвет одобри изпитието на издръжката на един студент в общи 48 професионални направления

2780 лв. за асистент във висше училище. Министерският съвет одобри изпитието на издръжката на един студент в общи 48 професионални направления. Това е първата стъпка за въвеждане на изпитието на издръжката на студентите в България. Изпитието ще се провежда в общи 48 професионални направления, които са разделени в три групи: 1. Професионални направления, които са свързани с висшето образование; 2. Професионални направления, които са свързани с висшето образование; 3. Професионални направления, които са свързани с висшето образование.

Изданията на „Аз-буки“	Цена за година
Български език и литература	28,45 € / 55,65 лв.
История	28,45 € / 55,65 лв.
Математика и информатика	28,45 € / 55,65 лв.
Педагогика	54,9 € / 107,4 лв.
Професионално образование	33,6 € / 65,71 лв.
Стратегии на образователната и научната политика	35,4 € / 69,24 лв.
Философия	20,8 € / 40,68 лв.
Обучение по природни науки и върхови технологии	35,45 € / 69,33 лв.
Чуждоезиково обучение	28,45 € / 55,65 лв.
Вестник „Аз-буки“	57,25 € / 112 лв.
Цена за година онлайн	
Вестник „Аз-буки“	48,57 € / 95 лв.

**Абонирайте се
В РЕДАКЦИЯТА
с отстъпка**

5% от цената – при **ТРИ** и повече издания

10% от цената – при **ПЕТ** и повече издания

15% от цената – за **ПЪЛЕН** комплект от изданията

Контакти: София 1113,
бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5,
тел.: 0700 18466;
azbuki@mon.bg

www.azbuki.bg

Нов вид спинозавър с гребен като ятаган е открит в Сахара

Палеонтолози са идентифицирали първия безспорно нов вид от динозавъра спинозавър (*Spinosaurus*) от повече от век. Наречен *Spinosaurus mirabilis*, този вид е бродил по Земята през периода крета преди около 95 милиона години, съобщават от Наука.OffNews.

Фосилите на динозавъра са открити в отдалечения район, находище на фосили Джентеб в Нигер, дълбоко в Централна Сахара, от професор Пол Серено (Paul Sereno) от Чикагския университет и неговите колеги.

Най-поразителната черта на *Spinosaurus mirabilis* е масивният черепен гребен с форма на ятаган, за разлика от всичко документирано преди това в тази група.

„Гребенът с форма на ятаган на *Spinosaurus mirabilis* е толкова голям и необичаен, че първоначално не разпознахме какво представлява, когато го открихме заедно с някои фрагменти от челюст от повърхността на пустинята през ноември 2019 г. – обясняват палеонтолозите и допълват: – Връщайки се с по-голям екип през 2022 г. и попадайки на два допълнителни гребена, осъзнахме, че това е новото на новия вид, който бяхме открили. Въз основа на повърхностната текстура на гребена и вътрешните съдови канали смятаме, че гребенът е бил обвит в кератин. Това украшение някога е било ярко оцветено, извиващо се към небето като маяк с форма на ятаган.“

Откритието на *Spinosaurus mirabilis* оспорва дългогодишни представи за това къде и как са живели динозаврите спинозаври. Досега повечето фосили на спинозаври са откривани в крайбрежни отлагания, което е породило представата, че тези хищници може да са били изцяло водни.

Новото находище на фосили в Нигер обаче е между 500 и 1000 км от най-близката древна морска брегова линия.

Според авторите *Spinosaurus mirabilis* вероятно е живял в залесено вътрешно местообитание, прорязано от реки.

Пол Серено позира с реконструиран череп на *Spinosaurus mirabilis*

Снимка Keith Ladzinski

„Представям си този динозавър като вид „адска чапла“, която не е имала проблем да гази на здравите си крака в двуметрова вода, но вероятно е прекарвала по-голямата част от времето си в дебене на по-плитки капани за изобилието от големи риби по онова време“, коментира професор Серено.

Пътешествието, което завършва с това забележително откритие, започва с едно-единствено изречение в монографията от 50-те години на миналия век. Там френски геолог споменава за откриването на един-единствен фосилизиран зъб с форма на сабя, наподобяващ зъбите на гигантския хищник кархародонтозавър, открит в Западната пустиня на Египет в началото на миналия век.

„Никой не бе се връщал от това място със зъби от над 70 години – размишлява Серено и допълва: – Беше цяло приключение и половина да се скитам в пясъчните морета, за да търся това място, и след това да откроя още по-отдалечен район с вкаменелости с новия вид. Сега всички млади учени, които се присъединиха към мен, са

съавтори на доклада, красящ корицата на Science.“

Екипът срещнал местен туареж, който ги повел с мотоциклета си дълбоко в центъра на Сахара, където бил видял огромни фосилни кости. След почти цял ден пътуване, изпитано със съмнения относно успеха на начинанието, той ги отвел до находище на фосили. Там, малко преди завръщането в лагера, екипът открил зъби и челюстни кости на новия вид спинозавър.

„Бях привлечен от Сахара като магнит, щом стъпих там преди 30 години“, разказва Серено. По думите му няма другаде подобно място. „Толкова е красиво, колкото и обезсърчително“, споделя той, след като разкопава повече от 100 тона фосилни находки.

Това последно откритие допълва богатото наследство на Нигер в палеонтологията и археологията, с които Серено се е занимавал. Той ръководи международно награждаван проект за изграждане на първия в света музей с нулево потребление на енергия – Музея на реката, на остров в центъра на столицата на Нигер, Ниамей.

Учени създадоха гел за незарастващи рани

Учени от Калифорнийския университет в Ривърсайд, САЩ, са разработили гел на водна основа за незарастващи рани, пише сп. „Нейчър материълс“, цитирано от БТА. Специалният гел непрекъснато произвежда кислород директно в дълбочина на раната и ускорява заздравяването на хронични увреждания, които могат да доведат до ампутация на крайници.

Хронични рани са тези, които не зарастват повече от месец. Смята се, че около 12 милиона души по света страдат от тях, като на почти всеки пети пациент, в крайна сметка, се налага да бъде направена ампутация. Една от основните причини за незарастването на раните според изследователите е хипоксията – недостиг на кислород в дълбоките слоеве на увредената тъкан.

Екипът от Катедрата по биоинженерство е създал мек еластичен гел на базата на вода и холин – биосъвместимо съединение с антибактериални свойства. Когато се комбинира с миниатюрна батерия, подобна на използваните в слуховите апарати, материалът се превръща в малка електрохимична система, която разгражда молекулите на водата и осигурява постоянен поток от кислород.

За разлика от традиционните методи, при които кислород се подава само на повърхността, новият гел запълва дълбоката част на раната и точно повтаря нейната форма, докато се втвърди. Това позволява кислородът да се доставя точно там, където нивото му е минимално и рискът от инфекция е по-висок.

Системата е в състояние да поддържа постоянно подаване на кислород до един месец, което е изключително важно, тъй като образуването на нови съдове отнема седмици. В експерименти с използване на кислороден пластир, който е сменен веднъж седмично, уврежданията са зараствали средно за 23 дни, а преживяемостта на опитните мишки се е повишавала значително.

Авторите отбелязват, че разработката може да намери по-широко приложение. Контролираното доставяне на кислород е важно не само за лечението на хронични рани, но и за създаването на изкуствени тъкани и органи, където недостатъчното снабдяване с жизненоважния елемент остава един от основните проблеми.

Снимка Envato